

JOURNALISTI

15
2016

Suomen Journalistiliiton
ammattilehti
92. vuosikerta 15.12.2016

Maan- kiertäjä

Heikki Aittokoski
etsii syitä, miksi
natsit marssivat
taas Euroopassa.

8

tässä lehdessä

◉ Toimittaja Kimmo Ohtonen löytää rauhan hetkiä metsästä. **34**

KUVA: VILLE MÄNNIKÖ

◉ Anna-Kaari Hakkarainen halusi kirjailijaksi jo lapsena, mutta unelman toteuttamiseen tarvittiin rutiinia.

18

◉ Kustannustoimittaja Antti Arnkil auttaa kirjailijoita työssään. Siinä sivussa hän kirjoittaa itsekin, mutta ei niin paljon kuin haluaisi.

29

poimuri

Esimerkiksi on todella kummallista, että Sipilän lähettämiä viestejä julkaistiin, vaikka tämä itse pyysi, ettei niin tehtäisi. Ihan ihmisten väliseen normaalin kanssakäymiseen kuuluisi, että tuollaista toivetta kunnioitettaisiin. Taas kävi selväksi, ettei toimittajiin yksinkertaisesti voi luottaa eikä heille kannata puhua mitään niin sanotusti "luottamuksella".

Kansanedustaja (kok.), liikemies Hjallis Harkimo
Iltalehden IL-blogeissa 2. joulukuuta

Siinä vaiheessa kun Sipilän viesteistä

oli tullut merkittävä uutinen, oli journalistisesti perusteltua, että ne julkistetaan. Ne eivät ole yksityishenkilön yksityisiä viestejä, vaan viestejä, jotka Suomen pääministeri on lähettänyt valtion rahoittaman yleisradioyhtiön toimittajalle ja politiikan toimituksen päällikölle.

Lakimies, SDP:n Helsingin piirihallituksen jäsen
Valter Aaltonen Uuden Suomen
Puheenvuoro-blogissa 3. joulukuuta

Kohu kertoo siitä, että Ylen asema ei ole sama kuin ennen. Keskeisin syy

on rahoituksen epävarmuus. Poliitikojen puheissa kuuluu päivä päivältä enemmän viitteitä siitä, että median ohjailu on hyväksyttävää.

Vastaava päätoimittaja Eeva Sederholm
Etelä-Saimaassa 4. joulukuuta

Mitä sananvapautta se olisi, jos sitä toteuttavat eivät ottaisi joskus yhteen? Toivottavasti nyt koettu ei johda siihen, että poliitikot alkavat viestiä yhä enemmän somessa, Donald Trumpin tahtiin ja tyyliin.

Vastaava päätoimittaja Kyösti Karvonen
Kalevassa 4. joulukuuta

JOURNALISTI

Journalisti Journalisten
Suomen Journalistiliiton
ammattilehti
92. vuosikerta 15. 12. 2016

TOIMITUS

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA
/ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Markku Lappalainen 040 586 0613

TOIMITUSSIHTEERI/REDAKTIONS-
SEKRETERARE
Manu Marttinen 050 310 3036

TOIMITTAJAT/REPORTRÄR
Nina Erho 050 379 8155
Marja Honkonen 050 379 9108

ULKOASU/LAYOUT
Kai Widell 050 576 2746
Heli Saarela (vapaalla)

TILAUKSET/BESTÄLLNINGAR
Jaicom Oy 09 856 67912
journalisti@nesenta.fi

PAINO/TRUCKERI
I-print Oy, Seinäjoki
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA/UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
(09) 6122 330, faksi (09) 640 361
PL 50, 00531 Helsinki

etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
förnamn.släktnamn@journalistiliitto.fi
www.journalisti.fi

KANNEN KUVA: ANNA AUTIO

*Journalisti vaalii
laadukasta journalismia,
sananvapautta ja
alan parhaita perinteitä.
Journalisti tarkastelee
kriittisesti media-alaa
ja sen ilmiöitä.*

MARKKU LAPPALAINEN markku.lappalainen@journalistiliitto.fi

Eläköön kirja

Tämä on *Journalistin* kirjallisuusaiheinen teemanumero. Huomiomme on journalistien tekemissä ja alaan liittyvissä teoksissa, jotka ovat ilmestyneet tänä vuonna. Myös vakiosisältömme ovat taipuneet teeman tarpeisiin. Verkko-lehteen lisäämme sen, mikä ei mahdu painetun lehden palstoille: lähes sadan teoksen luettelon journalistien kirjoista.

Monelle journalistille kirja on luonteva muoto tarkastella työn kautta tutuksi tulleet aiheita perusteellisemmin kuin se on mahdollista normaalilla julkaisufoorumilla. Kirjantekijä voi käyttää ja syventää erikoisosaamistaan, hahmottaa isoja kehityskulkuja. Joillekin oma teos on osa unelmaa.

Suomessa ilmestyy kymmenkunta tuhatta kirjaa vuodessa. Määrästä runsas kolmannes on kaupallisten kustantajien julkaisemia teoksia. Muiden taustalla on joku yhteisö, yritys tai muu taho. Omakustanteiden ja

pienkustantamoiden teosten tarkasta määrästä ei ole tietoa.

”Digitaalinen murros ja ajankäyttötapojen muuttuminen tuntuvat myös kirja-alalla.

Kirjojen sisällön monimuotoisuutta ei voi muuntaa numeroiksi. Aihemaailma on rajaton. Perinteinen kolmijako kano-, tieto- ja oppikirjoihin sopii suurpiirteisen luokittelun pohjaksi, mutta yhä yleisemmin kirjantekijät rikkovat rajoja ja tarkastelevat sujuvasti aiheitaan fiktion ja faktan keinoilla.

Tarjonnan laajuuden perusteella Suomi on populaation kokoon suhteutettuna edelleen kirjojen maa. Vanha ajatus suomalaisista lukijakansasta on ihan perusteltu, vaikka digitaalinen murros ja ajankäyttö-

tapojen muuttuminen tuntuvat myös kirja-alalla. Kannattavuus on heikentynyt ja epätietoisuus tulevaisuudesta voimistunut.

Sanoma- ja aikakauslehdille tutut ongelmat digitaalisen julkaisemisen muodoista ja ansainnasta koskevat myös kirjankustantamoihin. Perinteisellä painetulla sanalla on edelleen keskeinen asema yritysten tulonmuodostuksessa, mutta uusi maailmanaika on jo läsnä.

Iso kysymys on, millä keinoilla digitaalisen julkaisemisen kannattavuutta voidaan parantaa ja jakelukanavien kehittelyä edistää. Hyvä signaali oikeasuuntaisesta ratkaisusta on EU:n komission tuore linjaus, joka mahdollistaa digitaalisten lehtien ja kirjojen arvonalistavien alentamisen.

Jatko on kiinni Suomen omista päätöksistä. Vaalien alla puolueet olivat laajasti valmiita alentamaan digitaalisten sisältöjen arvonalistaveroa. Nyt olisi aika lunastaa se lupaus. EU:n asettamia muodollisia esteitä veronalennukselle ei enää ole.

Normaaliin arkeen

Lehdentekijän arki realisoitui tätä *Journalistia* tehdessä. Päätimme hyvissä ajoin syksyllä pyhittää koko numeron kirja-aiheelle, kaikkia vakiosisältöjä myöten. Suunnitelma alkoi toteutua kauniisti, kirjoitustyö ja kuvitusten hankinta etenivät, materiaalia alkoi virrata taittoon ja lehden sivupohjille.

Juna kulki hyvää vauhtia kohti pääteasemaa, kun maailma alkoi painaa päälle. Alkoi myrsky Yleisradion ja pääministerin suhteista, tuli Imat-

ran tragedia. Piti päättää, mitä tehdä: painaako jarrua ja pannako lehti uusiksi? Päätimme pysyä kirjateemassa ja tehdä lehden valmiiksi suunnitellun mukaisesti.

Jokainen lehden numero on myös opin paikka. Nöyrin mielin odotamme lukijoiden palautetta tästä erikoisnumerosta – juhlan jälkeen palaamme taas normaaliin arkeen.

Yhtä kaikki: hyvää joulua kaikille *Journalistin* lukijoille.

KASVO

MARI MANNINEN

- 45-vuotias vapaa toimittaja.
- Muutti Pekingiin 2013 puolisonsa Mikko Paakkasen Helsingin Sanomien Aasian-kirjeenvaihtajan pestin myötä.
- On työskennellyt aiemmin Helsingin Sanomissa, muun muassa Tukholman-kirjeenvaihtajana.
- Julkaisi tänä vuonna myös keittokirjan Suomalaisia sieniruokia kiinalaisella otteella (Nemo) yhdessä Ina Ruokolaisen kanssa.
- Palaa ensi vuoden alussa Suomeen ja töihin HS:n kotimaan toimitukseen.

Yhden lapsen kansan ääni

Toimittaja Mari Manninen kuunteli tarkkaan tavallisten kiinalaisten tarinat kertoakseen maan väestöpolitiikan seurauksista. Se toi hänelle Tieto-Finlandian.

MARJA HONKONEN, TEKSTI ● KATHARINA HESSE, PEKING, KUVA

Miten haastatella äitiä, joka kertoo lääkärin hukuttaneen hänen vastasyntyneen lapsensa vesisankoon ja kävelleen pois sanomatta mitään?

On yhdistettävä herkkyyks ja pieni etäisyys – pidettävä haastateltava kasassa, mutta pyrittävä rehellisyyteen, toimittaja **Mari Manninen** vastaa. Itselleen oikeutta ajavalle on inhimillistä kärjistä asioita, hän sanoo.

”Toimisin itse ihan samoin ja saattaisin vähän lipsua totuudesta. Toimittajan velvollisuus on selvittää, mikä on totta ja mikä ei.”

Loppuraskauden pakkoabortit ovat yksi Kiinan yhden lapsen politiikan äärimmäisistä seurauksista, joita Manninen käsittelee haastatteluihin pohjaavassa kirjassaan *Yhden lapsen kansa*.

Kirjassa on kuusitoista haastattelua, joista osan hän teki jo aiempia lehtijuttuja varten. Äänen saavat tavalliset kiinalaiset ja muun muassa suomalainen adoptioperhe.

Kirjan tekemisessä oli Mannisen mukaan haastavaa se, että esimerkiksi hukutetun vauvan tarinaa ei voinut tarkastaa mistään. Se mukailee todennettuja tapauksia, mutta ulkomaisen toimittajan on mahdotonta saada maan viranomaisilta edes kaiken kieltevää lausuntoa.

Haastatteluissa Manninen kertoo siksi käyttäneensä ”tarkan kuuntelun metodia”. Hän kysyi samoja asioita useita kertoja, tarkisti yksityiskohtia eri osallisilta ja vertaili, miten he olivat kertoneet aiheesta aiemmin.

Usein kysymykset tulivat selkärangasta. Mannisen mukaan vaikeista asioista on kysyttävä suoraan, mutta antaen haastatelta-

valle mahdollisuus sanoa ”ei, tähän vastaa minun tuntuu liian pahalta”.

”Kun ihmiset päättävät, että he antavat haastattelun, niin sitten he yleensä puhuvat avoimesti.”

HAASTATELLESSAAN MANNINEN ei antanut tarinoiden kauhistuttaa itseään. Itku tuli vasta kirjoittaessa, kun hän samastui kertojiin.

Toisaalta juuri kirjoittaminen auttoi käsittelemään aihetta tunnetasolla.

”Kirjoittaminen on itsessään aika terapeutista hommaa.”

Manninen halusi alusta saakka kirjoittaa itsensä kirjaan mukaan. Sitä kautta oli luontevaa kyseenalaistaa, mutta toisaalta toimia kiinalaisen kulttuurin tulkkinä.

”Siten oli helpompi kirjoittaa auki, milloin minunkin Kiina-kokemustasollani tarinat menivät vähän äärimmäisiksi.”

”Toimittajan velvollisuus on selvittää, mikä on totta ja mikä ei.”

MARRASKUUSSA *Yhden lapsen kansa* palkittiin Tieto-Finlandialla. Se tuntuu Mannisesta lottovoitolta.

”En olisi lyönyt itseni puolesta vetoa.”

Omalle työlle saadun tunnustuksen ohella hänelle on tärkeää, että kirjan teemat saavat julkisuutta.

”Ihmiset lukevat kirjasta kertovia lehtijuttuja, ehkä myös kirjan. Onhan se aika mahdollista.” ●

KASVUA VAI EI?

● Kirjamyyntiä tilastoi-
vat Suomen Kustannus-
yhdistys, Kirjakauppa-
liitto ja Tilastokeskus.
Niiden luvuissa on ero-
ja, jotka selittyvät tilas-
tointitavoilla. Vuoden
kuluessa päivittyvää
pikatilastoa julkaisee
Kustannusyhdystys.

● Tilastokeskuksen
mukaan kirjamyynti kas-
voi vuonna 2015 neljä
prosenttia, kun taas
kustantajien tilaston
mukaan se laski 5,3
prosenttia. Tilastokes-
kuksen luvuissa mukana
ovat myös esimerkiksi
antikvariaatit.

Kirja-ala toivoo railakasta joulua

MARJA HONKONEN, TEKSTI • VESA VALKONEN, KUVITUS

Vuosia laskenut kirjamyynti takeltelee pienistä positiivisista merkeistä huolimatta.

Kirjamyynnin luvut ovat yhä laskussa. Kirjojen myyn-
nistä on saatu rahaa tämän
vuoden kolmen ensimmäi-
sen neljänneksen aikana 7,2 pro-
senttia vähemmän kuin viime
vuoden vastaavana aikana. Tiedot
käyvät ilmi Suomen Kustannusyh-
distyksen tilastoista.

Kirjamyynti on takkuillut jo vo-
sia. Kustannusyhdystyksen johtaja
Sakari Laiho vakuuttaa, ettei syytä
synkkyteen silti ole. Kirjakauppo-
jen tulokset kohenivat viime vuon-
na puoli prosenttia, ja uudistuneet
opetussuunnitelmat ovat autta-
neet oppikirjapuolta.

Laihon mukaan loppuvuosi rat-
kaisee sen, onko kirja-alan koko-
naismyynnin kehitys tänä vuonna
”plus vai miinus nolla”.

”Meillä on vain yksi sesonki,
isänpäivästä jouluihin”, Laiho sanoo.

JOULUSESONKIIN LUOTTA moni kus-
tantaja. Bonnier Books Finlandin
toimitusjohtaja **Timo Julkunen**

arvioi, että hyvä joului saattaa kään-
tää hänen luotsaamiensa kustanta-
mojen Tammen, WSOY:n, Johnny
Knigan ja Readme.fin myynnin pii-
rurin verran kasvun puolelle.

”Ei tässä kasvua haettukaan, vaan
että pysytään ennallaan”, hän sanoo.

Koko alan kääntymisen nou-
suun vaatisi hänen mielestään
”aika railakkaan joulun”.

Gummeruksen **Anna Baijars**
sanoo kustantamonsa vuoden
sujuneen suunnitelmien mukaan.

”Juuri nyt tilanne näyttää erityi-
sen hyvältä, kiitos varsinkin Finlan-
dia-palkinnon voittaneen **Jukka
Viikilän** *Akvarelleja Engelin kaupun-
gista* -romaanin”, Baijars sanoo.

Baijars pitää positiivisena sitä,
että esimerkiksi markettien kirja-
myynti ja verkkokauppa näyttää
olevan kasvussa.

Otava lähtee joulumyyntiin
plussatuloksella. Toimitusjohtaja
Pasi Vainio arvioi yhtiönsä kasvat-
tavan markkinaosuuttaan yleisen
kirjallisuuden puolella, joka koko-
naisuudessaan on laskussa.

Vainion mielestä kirjan kriisistä
puhumisen sijaan pitäisi puhua
lukemisen kriisistä. Lukijoiden

vapaa-ajasta kilpailee kasvava
määrä mediatuotteita, ja se vaikut-
taa kirjan asemaan.

Yksi keino kiihkiä kisassa on tavoit-
tella lukijoita suoraan. Esimerkiksi
Schildts&Söderströmsin ja Kustan-
tamo S&S:n toimitusjohtaja **Mari
Koli** sanoo kustantamoidensa etsi-
vän uusia väyliä kirjakauppamyyn-
nin oheen.

Hänen mielestään kustantamo-
jen kannattaisi tarttua some-mark-
kinointiin, omien kirjatapahtu-
mien järjestämiseen ja suoramyynti-
in entistä innostuneemmin.

”Sen sijaan, että lamahtuisi kau-
husta, on tehtävä töitä ja vietävä
kirjat sinne, missä lukijat ovat”,
Koli sanoo.

Kolin kustantamojen talous
näyttää hyvältä, mutta turvallisuus-
den tunteeseen hän ei tuudittaudu.

”Joka vuosi on keksittävä keinot
uudelleen.”

TIETOKIRJOJEN MYynti ei ole aivan
yhtä jyrkässä laskussa kuin kauno-
kirjallisuuden. Se on vuoden kol-
men ensimmäisen neljänneksen
aikana vähentynyt pari prosenttia,
kun taas kaunokirjoja on myyty

seitsemisen prosenttia vähemmän.

Ammattikirjallisuutta kustanta-
van Alma Talent Pron johtaja **Maria
Ampiala** sanoo myynnin kehityk-
sen olevan vakaata. Sähköiset kirjat
ja palvelut, kuten ammattikirjojen
verkkokirjahylly ja Suomen Laki-
hakupalvelu, paikkaavat laskevaa
printtimyyntiä.

Sähköisten kirjojen myynti näyt-
tää painettuja kirjoja paremmalta.
Niiden myynti on kasvanut 5,9 pro-
senttia. Etenkin ladattavien ääni-
kirjojen myynti on kasvanut hui-
masti, peräti 56 prosenttia.

Luku selittyy sillä, että vähäinen
myynti on helppo tuplata. Apaja
kiinnostaa monia: tänä vuonna
toimintansa ovat aloittaneet Suo-
messä ääni- ja e-kirjoja kuukausi-
maksulla tarjoavat Storytel ja Bon-
nierin omistama BookBeat.

Storytelin kanssa lokakuussa
yhteistyön aloittaneen Otavan Pasi
Vainio uskoo painetun kirjan ole-
van vallitseva julkaisumuoto vielä
pitkään.

”On silti tärkeä seurata kehitystä
ja vaikuttaa siihen, että lukijat voi-
vat kohdata kirjat kaikissa muo-
doissa.” ●

KOLUMNI

○ JANNE SAARIKIVI

janne.saarikivi@helsinki.fi
KIRJOITTAJA ON KIELITIETEEN TUTKIJJA, JOKA ON TOIMINUT PROFESORINA HELSINGIN YLIOPISTOSSA SEKÄ PARNASSON JA HELSINGIN SANOMIEN KOLUMNISTINA.

Lukutaito hukassa

Opimme lukemaan hetkessä emmekä palaa entisellemme. Merkit yhdistyvät toisiinsa, ja osoittavat loputtomasti uusia todellisuuksia, aina uusissa yhdistelmissä.

T on eri asia sanoissa *talo* ja *lato*. *Seksi* on eri juttu ilmauksissa *seksi-käs pimatsu* ja *ämpäreitä ilmaiseksi*. Eikä kertosäe *Ampukaa komissaarit, nuo hullut koirat* ole käsky lopettaa vesikahuinen mastiffi. Kaikki lukutaito on kontekstien lukutaitoa.

Alfred Kordelinin rahasto antoi apurahan kirjailija **Timo Hännikäiselle**. Hännikäinen on kirjoittanut esimerkiksi naisenkaipuusta ja kuolemasta. Hän on myös poseerannut uusnatsien kanssa ja kirjoittanut Naisasialiitto Unionin Facebook-sivulle törkeyksiä kyrvistä ja neekereistä.

Apuraha käynnisti protestin. Hännikäistä nimiteltiin Kordelinin säätiön sivulla fasistiksi ja naistenvihaajaksi. Säätiön hallitus avasi päätöksensä, mutta piti sen voimassa.

PALAUTERYÖPPYÄ tutkiessani pohdin, miten lieene lukutaidon laita maassamme. Nettipöppeli protestoiti kaunokirjallisten teosten sisältöä vastaan aivan kuin kyseessä olisivat lakialoitteet, ja käsitteli humalaisen kirjailijan oksentamaa somevihaa, ihmisen vajavaisuutta, samoin kuin kirjoja, harkiten muotoiluja teoksia.

Sanottiin paheksuen, että Hännikäisen kirjassa on ehdotettu pakollista bordellipalvelua naisille. Mutta mistä lähtien kaunokirjallisuudessa teoksessa käytetty mielikuviutus on asia, jota tulisi kauhistella? Tuleeko arvioida **Linnaa** ja **Cervantesia** sen mukaan, olemmeko samaa mieltä don Quijoten tai

luutnantti Lammion kanssa?

Mielestäni juuri kirjallisuus on oiva paikka toteuttaa seksi- ja väkivaltafantasioita. Teksti ei ole vastuussa kirjoittajansa toilailuista. Kaunokirjallisella tekstillä ei ole yksinkertaisia intressejä. Se ei koskaan tyhjene sellaisiin iskusanoihin kuin "fasismi" tai "viha".

Elämäni ehkä voimakkain lukukokemus oli **Knut Hamsunin** *Nälkä* 18-vuotiaana. Ja Hamsun oli natsi, eikä se huononna kirjaa. Ruotsin Finlandia-palkinto Augustpriset on nimetty **August Strindbergin** mukaan ja Strindberg kirjoitti kokonaisen kirjan siitä, miten vihasi naisia.

Pidän myös Hännikäisen kirjoista, tai ainakin haluan lukea niitä (en nimittäin tiedä, onko kirjasta pitäminen hyvä lukemisen motivaatio). Niissä sanotaan epäsovinnaisia asioita, mutta en lue kirjoja ollakseni niiden kanssa samaa mieltä. Haluan, että ne auttavat minua samaistumaan niihin, jotka ovat erilaisia kuin minä, ja jos tarvetta ilmenee, muuttavat minääni.

AIKANA, JOLLOIN kirjallisuuskeskustelun päägenre on 140 merkkiä, kuka havaitsee teksteissä monia eri tasojen merkityssisältöjä?

Hamsun ja Strindberg olisivat selvästi liian kovaa kamaa nykyajalle. Ja jos **Nietzsche** kirjoittaisi vuonna 2016, että kun menet naisen luo, älä unohda ruoskaa, tai jos **Jonathan Swift** kirjoittaisi, miten köyhien lapset kannattaisi syödä, heidän sanansa revittäisiin tuotu-neena irti konteksteista jo ennen kuin kukaan olisi niitä luenut.

Kun lukutaito on pelkkää pintaa, on kirjoissa pelkkää politiikkaa. Ja sen pitää olla kunnollista ja oikeamielistä. ●

Villin vuoden kirjuri

Kun Heikki Aittokoski alkoi tehdä kirjaa nationalismista, Euroopan poliittinen murros vyöryi päälle niin, että sitä hädintuskin ehti kirjoittaa. Aittokosken mielestä vaalitulokset eivät enää saa yllättää toimittajia: on tehtävä jalkatyötä ja ymmärrettävä historiaa.

NOORA MATTILA, TEKSTI • ANNA AUTIO, KUVAT

Loppuvuoden auringon valo on niin viisto, että se valaisee Helsingin päärautatieasemasta pelkän tornin. On kuin Suomi olisi vajonnut alaspäin, vähän syvemmälle maankuoreen niin, että yltää vain juuri ja juuri valoon.

Aamun lehdessä on kerrottu ensi viikon itsenäisyyspäiväksi suunnitelluista mielenosoituksista. Äärinationalistinen Suomen Sisu Tähtitorninmäellä, EU-vastainen Linnake Suomi Kansalaistorilla, Pohjoismainen vastarintaliike Hakaniemmentorilla, kansallismielinen itsenäisyysjuhla Narinkkatorilla ja illan huipentumana äärioikeistolainen soihtukulkue.

Jalat nousevat, jalat laskevat rautatieaseman pääovilla. Romanianlaisnainen myy *Iso Numero* -lehteä, kiinalaiset turistit rullaavat matkalaukkujaan hengityssuojia suun päällä.

Toimittaja ja tietokirjailija **Heikki Aittokoski** istuu yläkerran baarin nurkassa kämmenet niskan takana ja katselee kattoon. Hän ei ole nähnyt aurinkoa tänään, koska on

ollut koko päivän *Helsingin Sanomien Musta laatikko* -esityksen harjoituksissa. Aittokosken osuus pohjautuu hänen tuoreeseen kirjaansa *Kuolemantanssi*, joka kertoo eurooppalaisesta nationalismista eli etsii syitä muun muassa siihen, miksi natsit marssivat taas Euroopan toreilla.

”Jalat nousevat, jalat laskevat” on kirjassa toistuva ilmaus. Se viittaa ensinnäkin kuolemantanssiin eli myöhäiskeskiaikaisen kirkokotaiteen teemaan, jota Aittokoski kuvaa kirjassaan. Ympäri Eurooppaa on maalauksia, joissa ihmiset säätyyn katsomatta temputuvat luurangon syliin. Makaaberia ja pahaenteistä, ja siltä nykyinen ilmapiiri tuntuu niille, jotka kannattavat liberaalia demokratiaa ja avointa Eurooppaa.

Jalkojen liike kuvaa myös tapaa, jolla Aittokoski teki kirjansa. Hän kiersi vuoden aikana maanosan kolkat, kaksikymmentä maata Kreikan pakolaisleireiltä Britannian parlamenttiin, Mussolinin kotikylästä Unkarin raja-aidalle. Hän tapasi päättäjiä ja kansalaisia ja yritti ymmärtää, mistä kiihkomielinen kansallistunne oikein kumpuaa. Lisäksi

Murroksen seuraaja. Nationalismin voimistumisella saattaa olla synkät seuraukset, mutta ainakin on mielenkiintoista olla toimittaja ja tietokirjailija juuri nyt, Heikki Aittokoski sanoo. "Edellinen yhtä merkittävä murros tapahtui vuonna 1989. Historia ei ole tällä tavalla tihtynyt koko työurani aikana."

Emme voi vain jutella keskenämme ja asiantuntijoiden kanssa, vaan pitää tehdä ihan perinteistä reportaasia eri puolilla Suomea.

hän vieraili nationalismin monumenteilla, jotka kertovat omasta puolestaan, mihin poliittinen kuolemantanssi johtaa.

HULLU PROJEKTIHAN SE OLI ja muuttui koko ajan hullummaksi.

”Kirjaidea oli kytynyt päässäni siitä asti, kun olin Berliinissä kirjeenvaihtajana vuosikymmenen vaihteessa ja seurasin Itävallan Vapauspuolueen esiinmarssia”, Aittokoski kertoo.

”Vuonna 2013 alkoi tuntua, että nationalismi vain voimistuu Euroopassa ja että aihe on tekemisen väärä.”

Elokuussa 2014 hän laati kirjaan huolellisen synopsiksen ja rakenteen. Mutta ennen kuin hän oli kirjoittanut riviäkään, perussuomalaiset valittiin Suomen hallitukseen ja pakolaisten merenylitys nousi etusivun uutiseksi. Äärioikeistolaiset ryhmät ja populistiset puolueet niittivät kannatusta ympäri Eurooppaa.

Aittokosken synopsis meni uusiksi, työ määrä tuplaantui ja kirja järkälöityi.

”Siinä ei ollut mitään järkeä. Budjetti paukkui, ja loppuvaiheessa minulla oli jo ihan sairas kiire”, Aittokoski sanoo.

”Kevättä ja kesää kutsun huhti-elokuun väliseksi yöksi. Lähestulkoon asuin työhuoneella enkä muista kesästä juuri mitään.”

Aittokosken edellinen tietokirja *Narrien laiva* (2013) käsitteli sitä, miksi maailmassa on kärsimystä. Sitä varten hän matkusti kuolemansyntien lähteille muun muassa Mogadishuun ja Bangladeshiin. *Kuolemantanssi* taas perkaa eurooppalaisen kansallisaatteen historiaa suurin piirtein maanviljelyksen kehittämisestä lähtien.

Miksi Aittokoski tarttuu näin valtaviin aiheisiin?

”Koska ne kiinnostavat minua. Olen lapsista asti ahminut historiaa, ja näitä teemojahan ajattelijat ovat pohtineet siitä lähtien, kun kaupunkia on alkanut syntyä ja on ollut ihmisiä, joilla on aikaa ja varaa pohtia.”

Vähän verhotusti Aittokoski asettaa itsensä suurten filosofien jatkumoon, ja miksipä ei. Hän on neljännessä vuosikymmenen työuransa aikana noussut yhdeksi Suomen tunnetuim-

mista ja rautaisimmista ulkomaantoimittajista.

HEIKKI AITTOKOSKEN ABITURIENTTISYYSNÄ Berliinin muuri murtui. Alkoi toiveikas 90-luku, Euroopan yhdentymisen kohti unionia ja yhteisvaluuttaa – ”johon suhtauduin silloin aivan liian intomielisesti”, Aittokoski sanoo nyt.

Hänellä on itseironinen tapa puhua nuoruudestaan: poliittisen historian opiskelijana hän kirjoitti ainejärjestölehteen noloja juttuja, haaveili auteur-elämästä Euroopan kahviloissa, tarjosi *Ylioppilaslehteen* ensimmäisiä ideoitaan kädet täristen ja pääsi *Helsingin Sanomien* kulttuuritoimitukseen ”hasardivalintana”. Berliinin-kirjeenvaihtajaksi lähtemisenkin sai tärisemään jännityksestä, ja sieltä tuli tuliaisina ensimmäinen tietokirja, jonka kaikkitietävä nokkeluus hävettää näin jälkikäteen.

”Työ ulkomaantoimittajana on tehnyt minusta paljon vakavamman. Sen myötä myös itsekritiikki on kasvanut ja kirjoittami-

HEIKKI AITTOKOSKI

• 46-vuotias Helsingin Sanomien ulkomaantoimittaja ja tietokirjailija.

• Opiskellut poliittista historiaa Helsingin yliopistossa.

• Työskennellyt Helsingin Sanomissa vuodesta 1995: ensin vuoden kulttuuritoimituksessa ja siitä eteenpäin ulkomaantoimituksessa. Berliinin-kirjeenvaihtajana 1998–2001, Brysselin-kirjeenvaihtajana 2006 ja esimiehenä 2007–2012.

• Julkaissut neljä kirjaa: *Lihavan kotkan maa* – Reportaasi Berliinin tasa-

vallasta (1999), *Eurooppaan raiteelta 4 – Junamatka entisen rautaesiripun halki* (2004), *Narrien laiva – Matka pieleen menneessä maailmassa* (2013) sekä *Kuolemantanssi – Askeleita nationalismin Euroopassa* (2016).

• Palkittu Suomen Kuvalehden journalistipalkinnolla vuonna 2014. *Kuolemantanssi*-kirja oli tänä vuonna Tieto-Finlandia-ehdokkaana.

• Asuu Espoossa vaimonsa ja kolmen lapsen kanssa. Harrastaa uintia ja lenkkeilyä.

nen on vaikeampaa. Kaksikymppisenä annoin mennä vain ja kaikki meni läpi, kun oli niin hauska sanottu”, hän selittää.

Aittokoski kyllä tunnetaan myös pakinoitsijana, *Tis is Finland män* -löpästä ja Facebook-puujaloistaan (”Semmossa oon miettinyt, nyt ku uskonpuhdistuksesta tulee 500 vuotta, ni se **Martti Luther** ei tainnu uskoa valmiisiin oppirakennelmiin vaan oli pikemminkin sellanen teesi-itse-mies”). Ne ovat irrottelua, koska päivätöissä ja kirjaprojekteissa Aittokoski on katsonut kivaärinpiippua kummastakin päästä, niin kuin hän *Narrien laivassa* kirjoittaa.

Kuolemantanssin kertoo kuolemanvakaudesta asioista, mikä tulee kirjassa selväksi esimerkiksi Bosnian sodan näyttämöillä, Nürnbergin Zeppelin-kentällä ja Itä-Ukrainan raja-alueella. Kirja näyttää ääriationalismin syvyyden, laajuuden ja seuraukset.

Metaforisena kevennyksenä Aittokoski käy myös kuolemantanssimaalusten äärellä hautausmailla ja kirkkojen hämärissä. Maalusten moraalinen sanoma oli muistuttaa,

Yli pettymyksestä. Heikki Aittokosken Kuolemantanssi-kirja oli myös Tieto-Finlandia-ehdokkaana, mutta voitto meni Mari Manniselle. "Ensin tuntui siltä, että kaikki on ollut ihan turhaa ja kirja on surkea, mutta kun nukuin pari yötä, asiat asettuivat suhteisiinsa."

että ihmisen teoilla on seurauksensa ja kuolema korjaa jokaisen.

Pölyisissä katedraaleissa ei ole enää ketään. Nyky-Euroopan väki on kansallismielisillä alttareilla, kulkueissa, vaalitilaisuuksissa ja urheilukatsomoissa.

"Me täällä pääkaupunkien liberaalissa kuplassa ajattelemme, että kansa on tyhmää ja äänestää väärin. Kirjaa tehdessä ymmärsin, että vaikka kansa ehkä äänestää väärin, tyhmä se ei ole. Tapasin fiksua ja tavallisia ihmisiä."

Jotkin tapaamiset saivat voimaan pahoin, kuten kahden tunnin juttutuokio Kultainen aamunkoitto -puolueen paikallisjohtajan **Ioannis Sahinidisin** kanssa. Juuri ennen tämän rasistista, kansallismielisistä monologia Aittokoski oli tutustunut afganistanilaiseen pakolaisperheeseen, johon hän on yhteydessä yhä.

Viimeistään Brexit-äänestyksen jälkeen Aittokoski ymmärsi, että tällaista poliittista käännekohtaa ei ole Euroopassa

nähty sitten Berliinin muurin murtumisen. Mutta tällä kertaa muurit eivät murru vaan nousevat.

Miksi? Väkivallan vuoksi, väkivallan pelosta. Talousahdingon, teknologisen kehityksen, globalisaation, nopean muutoksen vuoksi.

"Epävarmuus saa ihmiset turvautumaan tosi yksinkertaiseen ja ummehtuneeseen ratkaisuun, perinteiseen nationalismiin. Taitavat populistipoliitikot osaavat tökkiä tähän hermoon ja ruokkia sitä entisestään."

YHDEN RANSKALAISEN kuolemantanssi-maalauksen reunassa istuu toimittaja: vakava kirjuri, joka pitää edessämme "tervehdyttävää peiliä".

Voisi kai peilin kääntää omaakin naamaa kohti. Samaan aikaan, kun Aittokoski kiersi Eurooppaa ja tottui kuulemaan mitä käsittämättömyyksiä valheita poliittisina mielipiteinä, hänkin pudisteli epäuskoisena päätään valehtelevalle

tosi-tv-pellelle, joka näytti päässeensä Yhdysvaltain presidentinvaalien viihdenumeroksi. Vaalitulos yllätti monet muutkin toimittajat ja asiantuntijat housut kintuissa – jälleen kerran.

"Kaiken jälkeen takaraivoa kalvaa ajatus, että mitkä ovat ne asiat, joita Euroopan tai Suomen osalta ymmärrän väärin tai en ymmärrä? Mitä tapahtuu Ranskan presidentinvaaleissa keväällä?" hän miettii.

Aittokosken mukaan media on arvioinut populismin väärin, koska juttuja on tehty vailla historiaa ja omassa kuplassa.

"Meidän toimittajien pitää pysyä kartalla siitä, mitä tässä maanosassa ja Suomessa tapahtuu. Emme voi vain jutella keskenämme ja asiantuntijoiden kanssa, vaan pitää tehdä ihan perinteistä reporttaasia eri puolilla Suomea."

Ulkomaantoimittajalta vaaditaan nykyään niin paljon sisältöä eri välineisiin, että keikat on Aittokosken mukaan suunniteltava erittäin kurinalaisesti. Ei sekään

välttämättä laajenna ymmärrystä, jos joutuu ennalta päättämään työnsä näkökulmat ja tulokset eikä ajattelulle jää aikaa.

Mutta *Kuolemantanssi* onkin kirja, ja se on toisenlainen: historian ja filosofian syventämä kunnianosoitus jalkatyölle.

ÄÄRINATIONALISTISELLE KANSANOSALLE valta-media on myös vihollinen. Aittokoski ei kuvittele, että *Kuolemantanssi* pyörtäisi yhdenkään rajojensulkijan päätä. Hänen yleisönsä on toinen: ajattelevat, lukevat ja ymmärrystä kaipaavat ihmiset. Näihin ihmisiin ja demokratiaan hän myös panee toivonsa.

Kirjalle on toinenkin yleisö, mutta se ei ole vielä syntynyt.

”Olen koko elämäni kolunnut kirjastoissa ja löytänyt yli satavuotiaita kirjoja, joiden olemassaolosta en ole edes tiennyt. Minua kiehtoo ajatus, että joku löytäisi kirjani sadan tai sadanviidenkymmenen vuoden kuluttua ja lukisi sen ajankuvana Euroopasta vuonna 2016. Että se olisi kronikka siitä, mitä Euroopan villinä vuotena tapahtui.” ●

Heikki Aittokosken suosittellemaa reportaasikirjallisuutta

ALMA GUILLERMOPRIETO: *The Heart that Bleeds. Latin America Now.* (Knopf, 1994) Ostin kirjan New Yorkista maaliskuussa 1997. Meksikolais-journalistin kirja herätti minussa kysymyksen: voisiko Suomessa tehdä tällaista?

TIMOTHY GARTON ASH: *History of the Present. Essays, Sketches and Despatches from Europe in the 1990s.* (Penguin, 1999) Garton Ashia ahmin jo parikymppisenä toimittajanalkuna. Hänessä tiivistyi kaikki se, mitä minäkin halusin olla: intohimoinen matkailija ja ihmisten kohtaaja, jouheva kirjoittaja, joka osaa asettaa tapahtumat historiallisiin yhteyksiinsä.

GEERT MAK: *In Europe. Travels Through the Twentieth Century.* (Random House, 2007) Hollantilais-journalisti Geert Makin 900-sivuinen järkäle oli tärkeä esikuva *Kuolemantanssille*. Makilla oli suuruudenhullu tavoite: panna yksiin kansiin maanosan 1900-luku.

Siihen suuruudenhulluuteen tar-
tuin.

OLAVI PAAVOLAINEN: *Kolmannen valtakunnan vieraana. Rapsodia.* (Gummerus, 1936) Olen lukenut kirjan kolme kertaa: noin 20-, 30- ja 40-vuotiaana. Nürnbergin puoluepäivien kuvaus on suomalaisen reportaasikirjallisuuden kovinta ydintä. Paavolainen on oikeaan aikaan oikeassa paikassa esittämässä oikeita kysymyksiä – ja tasapainoilee haltioitumisen ja kauhun välillä.

RYSZARD KAPUŚCIŃSKI: *Keisari.* (Like, 2006) Suom. **Tapani Kärkkäinen** (Alkuteos: Cesarz, 1978). Kapuścińskin klassikkoteos kertoo Etio-
pian syrjäytetyn keisarin **Haile Selassien** hovista. Kirja on hyytävä reportaasi itsevaltiuden olemuksesta. Tosin yksityiskohdat ovat niin häkellyttäviä ja häkellyttävän tarkkoja, että niiden paikkansapitävyyttä on pakko epäillä.

Noora Mattila

Kallis uhraus. Heikki Aittokoski toivoo, että Suomessa tehtäisiin enemmän reportaasikirjoja. ”Osaavia toimittajia kyllä on, mutta tietokirjan tekeminen on niin kallis uhraus, ettei siinä ole kauheasti järkeä.”

PATRICIA SEPPÄLÄN SÄÄTIÖ

Apurahat 2017

kuvajournalismin,
lehti-/reportaasikuvauksen
ja dokumenttikuvauksen
edistämiseen,
alan kehittämiseen
ja tutkimukseen,
alan projekteihin (esim. näyttelyt).

Näytekuvat tarvittaessa
paperivedoksina
korkeintaan A4 koossa 2–6 kuvaa.
Suositteleva, nimi ja yhteystieto.

Digitaalinen kuvankäsittely

Intensiivikurssi
Helsingissä keväällä 2017
toimituksen ja kirjapainon
ammattilaisille sekä
kuvajournalismin opiskelijoille.
Edellytys Adobe Photoshopin
perustaidot. Timo Kirves johtaa.
Säätiö kustantaa.

Hakuaika 1.12.2016–31.1.2017
patriciasseppalansaatio.fi/lomake.html

PATRICIA SEPPÄLÄN SÄÄTIÖ

Annankatu 25 A 57, 00100 Helsinki
www.patriciasseppalansaatio.fi, toimisto@patriciasseppalansaatio.fi
+358 (0)44 586 6144

ESV-PAIKALLISMEDIAT OY

ESV-Paikallismediat Oy julkaisee yhdeksää paikallislehteä kaakkoisessa Suomessa ja on yksi maamme suurimmista paikallislehti-yhtiöistä. Yhtiö kuuluu Länsi-Savo -konserniin, jonka liikevaihto on n. 85 meur ja se työllistää n. 960 henkilöä. Paikallislehti-yhtiön lisäksi konserniin kuuluvat Kaakon Viestintä Oy, joka julkaisee mm. kuutta päivälehteä sekä St Michel Print Oy, joka on erikoistunut ohkopaperipainantaan.

Kesätöihin paikallislehteen!

Haemme kesätoimittajia kesäksi 2017. Olethan nokkela journalistin alku tai valmis toimittaja, joka kirjoittaa sujuvaa tekstiä ja ottaa hyviä kuvia. Lisäksi käsittelet kuvia, taitat sivuja ja tuotat aineistoa verkkoon. Sinulla on myös ajokortti.

Lisätietoja kesätöistä voit kysyä lehtien päätoimittajilta, yhteystiedot löytyvät kunkin lehden verkkosivuilta.

Hakemukset cv:n ja työnäytteiden kera 31.1.2017 mennessä sähköpostilla osoitteeseen kesatyo@esv-paikallismediat.fi. Kerro hakemuksessasi, mihin lehteen haet.

JUVAN LEHTI

Kangasniemen
Kunnallislehti

LÄNSI-SAVON
SANOMAT

Joensuu
Joutseno

Keskilaakso

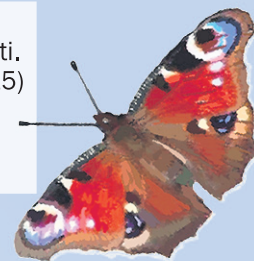
Pitäjän uutiset

KAAKONKULMA

Luumäen Lehti

PURUVESI

Maaseudun Tulevaisuus on Suomen suurin erikoissanomalehti. Lehden levikki on 77 329 (LT 2015) ja lukijoita sillä on 331 000 (KMT s2015/k2016). Lehti ilmestyy kolmesti viikossa.

Etsimme nyt
lehden tekoon toimitukseemme

Kesätoimittajia ja -kuvaajaa

Toimittajien ja kuvaajan tehtäviin kuuluvat maaseudun yrittämiseen, maatalouteen, elintarviketeollisuuteen, metsätalouteen ja -teollisuuteen, pankki- ja vakuutusalaan sekä päivän politiikkaan liittyvät uutiset sekä painatussa että verkkolehdeissä.

Kesägraafikkoa

Toimeen kuuluu uutisgrafiikan ja piirroskuvitusten tekoa painovalmiiksi. Kokemus yleisimpien kuva- ja grafiikka-ohjelmien käytöstä on tarpeen.

Lisätietoja antavat toimituspäälliköt **Jussi Martikainen** tai **Tiina Taipale** p. 020 413 2100

Täytä sähköinen hakemus liitteineen osoitteessa www.viestilehdet.fi/rekry tai lähetä vapaamuotoinen hakemuksesi mahdollisine työnäytteineen osoitteella:

Tiina Taipale
Maaseudun Tulevaisuus
Pl 440, 00101 Helsinki

Kuoreen tunnus
"Työhakemus"

Hakemuksen tulee olla
Maaseudun Tulevaisuuden
käytössä viimeistään
16. tammikuuta 2017.

Kesätyöt alkavat
pääsääntöisesti 31.5.
ja päättyvät 31.8.

MAASEUDUN TULEVAISUUS

Etsi **Xpertti**
ETSITKÖ JUTTUUSI
TUTKIJAA-ASiantuntijaa?
palveluksessasi www.etsixpertti.fi

YLIOPISTOT,
TUTKIMUSLAITOKSET JA

SUOMEN AKATEMIA

Journalistit kirjailijoina

Journalistit kirjantekijöinä sekä mediaa ja journalismia käsittelevät teokset ovat tämän lehden teemana. Valikoima vuonna 2016 ilmestyneitä teoksia kuvaa teemaan liittyvän kirjatuotannon laajuutta ja monimuotoisuutta.

Politiikan kielen kiemuroissa

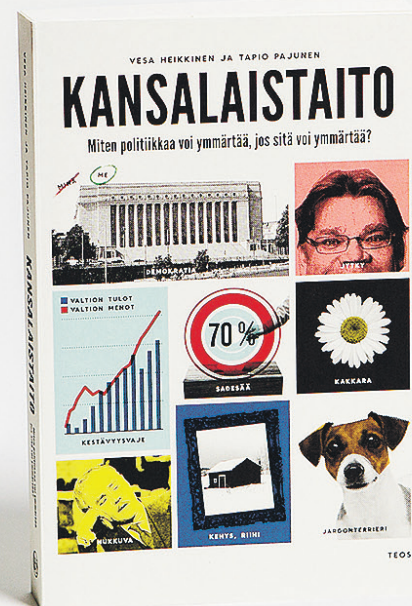
Ylen toimittaja **Tapio Pajunen** ja kielentutkija **Vesa Heikkinen** käyvät kirjassaan läpi politiikan kieltä ja sen merkitystä.

Ajankohtaisimmaksi kirjan monista teemoista nousee Pääministeri **Juha Sipilä** (kesk.) viestintävaikeudet. Jos Sipilän mediasuhteet ovat viime aikoina vaikuttaneet omituisilta, *Kansalaistaito* havainnollistaa, että vakavan yhteentörmäyksen tulo on ollut käytännössä vääjäämätön.

Tieto-Finlandia ehdokkaana ollut *Kansalaistaito* avaa politiikan kieltä ja sen ilmiöitä, mutta on samalla napakka katsaus Suomen poliittisen historiaan.

Manu Marttinen

VESA HEIKKINEN JA TAPIO PAJUNEN: KANSALAISTAITO (TEOS)

Tarkasti tiedejournalismista

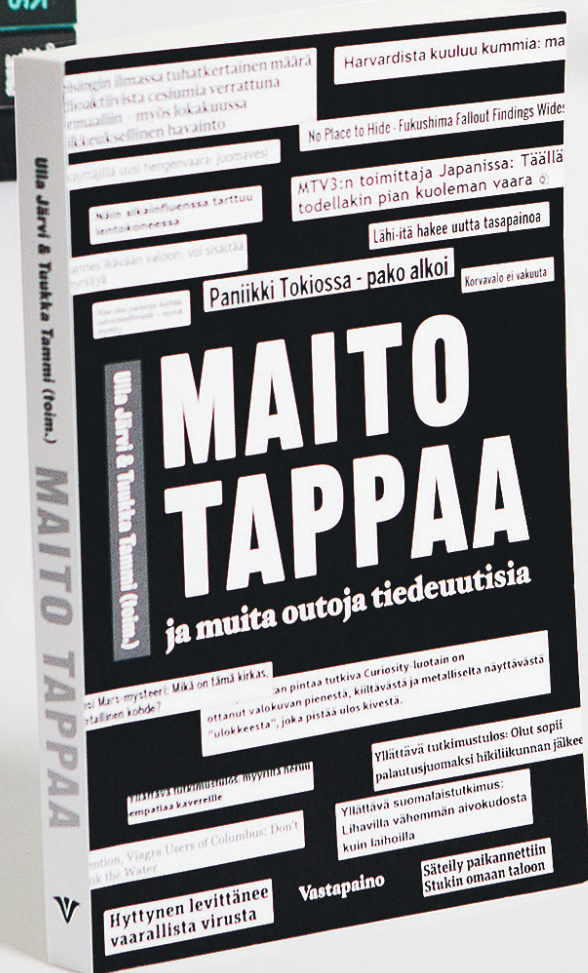
"Enemmän tiedettä, vähemmän osaamista. Yhtälö on onneton", summaa *Tiede*-lehden päätoimittaja ja *Helsingin Sanomien* tiedetoimituksen **Jukka Ruukki** tiedejournalismin tilaa teoksessa *Maito tappaa*. Kirjassa avataan ajankohtaisten esimerkkien kautta sitä, miten paitsi tiedejournalismi, myös tiedeviestintä voi mennä pieleen. Siinä käsitellään myös tutkijoiden saamaa vihapalautetta ja valemedioiden tiedeuutisia.

Tieteen mediasuhdetta on käsitelty tänä vuonna tukevasti. Tämän artikkelikokoelman lisäksi on julkaistu muun muassa **Esa Väli** ja **Verroksen** *Julkisen tiede* ja **Tiina Raevaaran** *Tajuaako kukaan?* Molemmat kirjoittajat löytyvät myös *Maito tappaa* -kirjan tekijäluettelosta.

Silti sanottavaa riittää vielä. Takakansitekstin mukaan kirja on eloonjäämisopas tiedemaailman seuraajalle, mutta monet huomiot pätevät yleisemmin journalismiin.

Marja Honkonen

ULLA JÄRVI JA TUUKKA TAMMI (TOIM.): MAITO TAPPAA (VASTAPAINO)

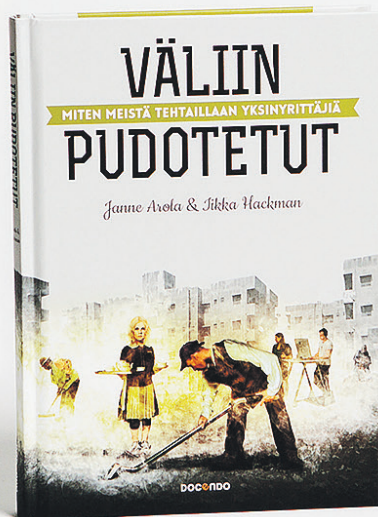
Kulmia alan tulevaisuuteen

Riskinotto, norsunluutornista laskeutuminen, ruoka, tieto lukijoiden käyttäytymisestä verkossa, yksilöllisyys. Siinä muutama trendi, joihin *Mediakirjaan* 2016 haastatellut esimiehet uskovat.

Mediakirja on alan tilaa ja tulevaisuutta käsittelevä artikkelikokoelma, joka ilmestyi tänä syksynä ensimmäisen kerran. Näkökulma on julkaisijan eli alan työnantajajärjestöjen. Toisaalta se on myös tekijöiden kirja. Toimittajina, kuvaajina ja ulkoasutoimittajana on alan kisoissa palkittuja. Keskustelun tulevaisuudesta pitää kiinnostaa meitä jokaista.

Nina Erho

HEIDI HAMMARSTEN (TOIM.):
MEDIAKIRJA 2016 (Viestinnän Keskusliitto YM.)

Maidan ja sitten sota

Millaista on työskennellä toimittajana rintamalinjan molemmilla puolilla? Millaista on asua kiristyvien poliittisten jännitteiden keskellä mutta silti yllättyä, kun väkivalta alkaa?

Näihin kysymyksiin vastaa *Iltalehden* toimittaja **Nina Leinosen** ja valtiotieteen tohtori **Timo Hellenbergin** kirja *Silminnäkiäjät – Taistelu Ukrainasta*. Leinonen on raportoinut Itä-Ukrainan kriisistä ja sodasta paikan päältä ja asunut Kiovassa. Hellenberg asui Kiovassa ja seurasi tilanteen kärjistymistä Maidanin mielenosoittajien ja istuvan presidentin hallinnon puolustajien välillä.

Hellenbergin teksti on kirjassa kronologisesti ensin, mutta lukeminen kannattaa aloittaa Leinosesta. Kun aiheeseen on kietoutunut toisen journalistin silmin, tutkijan tyyliin ja diplomaattilaseihin kompastuu vähemmän. Kokonaisuuden luenut tietää Ukrainan kriisistä ja sen taustoista paljon, toisilta suomalaisilta kuultuna.

Nina Erho

TIMO HELLENBERG JA NINA LEINONEN: TAISTELU UKRAINSTA (DOCENDO)

Ihmiskokeen käsikirjoitus

7 päivää -lehden tapa tehdä juttuja on aina ollut vähän erilainen kuin muilla.

Yksi *Seiska*-metodin "uranurtaajista" on toimittaja **Kai Merilä**, joka on junaillut lehtijuttuja kohteistaan kuin viihdeohjelman käsikirjoituksia konsanaan.

Luottotoimittajan pääosassa seikkailee **Matti Nykänen**, jonka elämästä on tullut Merilän juttumetodien vuosikausia kestänyt eräänlainen ihmiskoe. Kirja viihdyttää, mutta ei naurata. Se pakottaa ajattelemaan vakavia journalismieettisiä asioita.

Manu Marttinen

KAI MERILÄ: LUOTTOTOIMITTAJA (JOHNNY KNIGA)

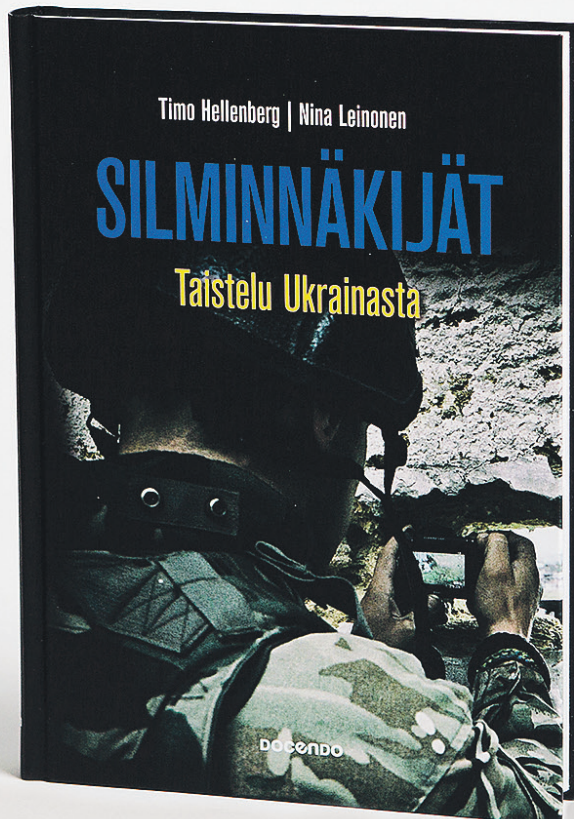
Yksin ja vähän romuna

Kun viestintätoimistossa työskennellyt **Iikka Hackman** päätyi työterveyspsykiatriin vastaanotolle, tämä ehdotti novellien kirjoittamista työelämän romuttamista. Sen sijaan Hackman keräsi kirjaksi itsensä työllistäjien tarinoita toisen jyvaskyläläisen freelance-toimittajan **Janne Arolan** kanssa.

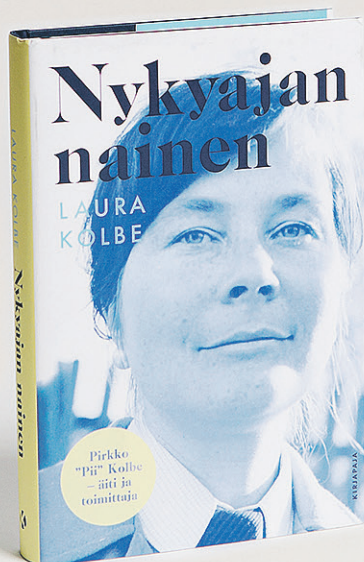
Väliin pudotetut – miten meistä tehtaillaan yksinyrittäjiä on synkkä kirja, mutta kertomuksissa eri aloilta paistaa oman työn arvostus. Yhdessä **Laura Haapalan** *Joustava työ, epävarma elämä* -kirjan kanssa teokset antavat hyvän kuvan itsensä työllistäjän arjesta.

Marja Honkonen

JANNE AROLA JA IIKKA HACKMAN: VÄLIIN PUDOTETUT (DOCENDO)

Toimittajaäitiä muistellen

Elämäkerrassa on helppo luetteloida nimiä ja tapah-tumia vailla muuta punaista lankaa kuin niiden kes-kellä ollut henkilö. Historian professori **Laura Kolbe** onnistuu kuitenkin kirjassaan *Nykyajan nainen* kerto-maan äitinsä, *Helsingin Sanomien* toimittajan **Pirkko "Pii" Kolben** tarinan ohella toimittajan työn ja perhe-elämän muutoksesta.

Nimekkään toimittajan kotiminän tarina on traaginen, ja konnan roolin saa perheen isä, **Boris Kolbe**. Keskeisen sanoman voi summata Piin oman artikke-lin otsikkoon itsenäisyyspäivältä 1967: *Itsenäinen nai-nen, itsenäisty lisää!*

Marja Honkonen

LAURA KOLBE: NYKYAJAN NAINEN (KIRJAPAJA)

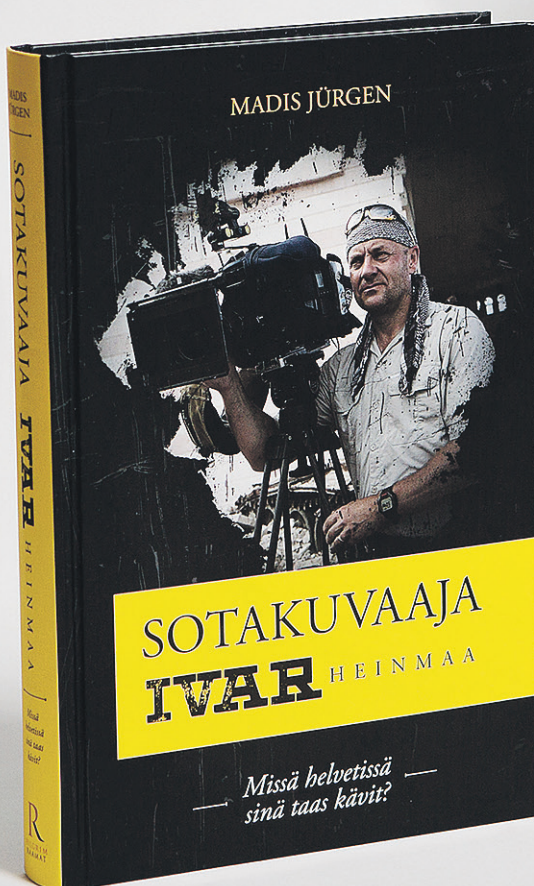
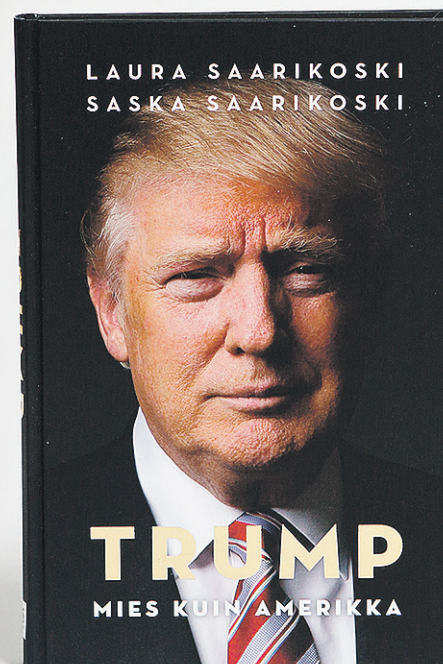
Edelleen ajankohtainen

Laura Saarikoski ja **Saska Saarikoski** kertovat *Trump*-kirjansa syntyneen tiukassa aikataulussa ja luottavan siksi pitkälti muiden kokoamiin tietoihin. Samaan aikaan on selvää, että yhtä sujuvaa kirjaa **Trumpista** ja tämän vaalimenestyksen syistä olisi ollut vaikea tehdä ilman omaa pitkää työskentelyä aiheen parissa.

Vaikka kirja ilmestyi ennen vaaleja, se on kaikkea muuta kuin menettänyt arvoaan. Jos Trump olisi hävinnyt vaalit, niistä olisi tullut osa hänen tarinaan-sa. Kun Trump voitti, hänestä tuli osa koko maailman tarinaa.

Nina Erho

LAURA SAARIKOSKI JA SASKA SAARIKOSKI:
TRUMP – MIES KUIN AMERIKKA (HS KIRJAT)
UUDISTETTU PAINOS ILMESTYI JOULUKUUSSA

Kaiken nähnyt kuvaaja

Virolaisen tv-kuvaajan **Ivar Heinmaan** tarinoita työ-keikoista sota- ja kriisialueille on kirjannut toimit-taja **Madis Jürgen**. Koska Heinmaa on työskennellyt paljon suomalaistoimittajien, kuten **Vesa Toijosen**, **Hannu Väisäsen** ja **Juha Portaankorvan** kanssa, kirja kertoo myös heistä.

Tarinoiden väliin mahtuu Heinmaan elämäkerta ja hänen vaimonsa **Siirin** ajatuksia siitä, millaista on, kun puoliso on koko ajan lähdössä työhön, jonka ris-kejä ei voi edes ajatella. Lyhyet tekstikappaleet vetävät, ja mustavalkokuvat konkretisoivat.

Rivien välissä kirja kertoo, millä asenteella sota-journalistin rakasta mutta raskasta työtä jaksaa. Koska Heinmaan ura on pitkä, kirja on myös monipuolinen muistutus siitä, millaisia elinikäisiä tragedioita kriisit paikallisille tarkoittavat, vaikka ne täällä akuutin vai-heensa jälkeen unohtuvat.

Nina Erho

MADIS JÜRGEN: SOTAKUVAAJA IVAR HEINMAA (PILGRIM BOOKS)

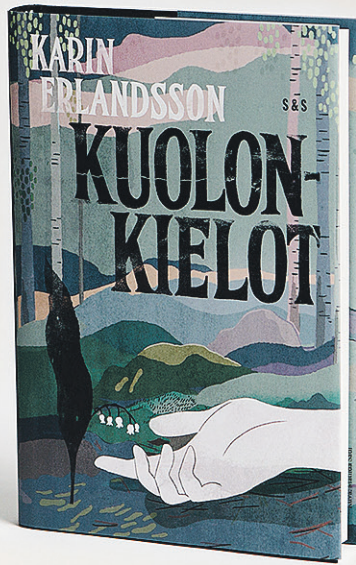
Kesätoimittaja rikoksen jäljillä

Rikosromaanissa *Kuolonkielot* Sara Kvistin ensimmäisestä kesästä kesätoimittajana tulee kuolettavan tylsän sijaan trilleri, kun metsästä löytyy naisen ruumis. Suomenruotsalaisessa ”syvässä etelässä”, Pohjanmaalla, muhii idyllisen yhteisön pinnan alla pimeyttä, kammottava poikaystävä ja suhdekiemuroita.

Kirjoittaja, Pohjanmaalla syntynyt **Karin Erlandsson** työskentelee Maarianhaminassa *Nya Ålandin* kulttuuritoimittajana. Hänen esikoisteoksensa *Minkikitarha* (2014) valittiin Pohjoismaiden neuvoston kirjallisuuspalkintoehdokkaaksi.

Marja Honkonen

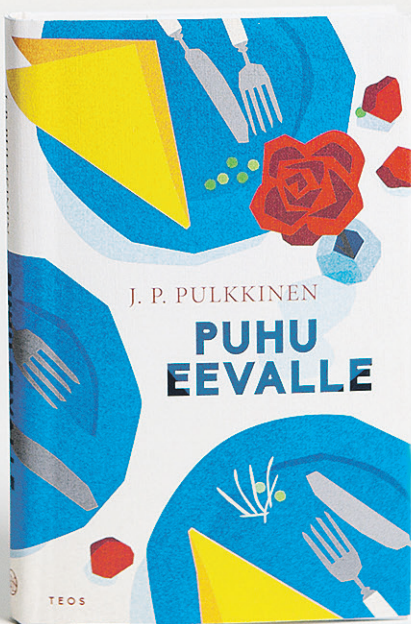
KARIN ERLANDSSON: KUOLONKIELOT (KUSTANTAMO S&S)

KIRJASATO 2016

Journalisti pyysi kirjankustantamoilta tietoja tänä vuonna ilmestyneistä journalismia ja mediaa käsittelevistä kirjoista sekä suomalaisten journalistien kirjoittamista teoksista. Luetteloon kertyi satakunta kirjaa, jotka esittelemme lyhyesti Journalistin verkkolehdestä.

Lue lisää: Journalisti.fi

Elämän askelkiviä

J. P. Pulkkinen romaani *Puhu Eevalle* käy suoraan asiaan. Päähenkilö Eero on juuri saanut tiedon lähestyvästä kuolemastaan. Syöpähoidot on lopetettu. Alkaa elämän pikakelaus, johon kietoutuvat mukaan Eeron äiti Eeva ja tytär Aino.

Pulkkinen on Ylen kulttuuritoimittaja ja kirjailija. Hänen kerrontansa etenee kuin elokuva, tapahtumat ovat askelkiviä ulapalla, joka kätkee alleen syvänteitä ja karikkoja. Lukija piirtää omansa kuvansa näistä katvealueista, ja varmasti jokainen näkee ne eri tavalla. Oma kokemusmaailma määrittää romaanista syntyvää kuvaa.

Markku Lappalainen

J. P. PULKKINEN: PUHU EEVALLE (TEOS)

Uuden maailman kommentaattori

Markus Leikola on arvostettu ajankohtaisten asioiden kommentaattori, eräänlainen henkinen päätoimittaja, jonka näkemyksiä kysytään aina, kun usva peittää hetkeksi näkymän niin maailmanpolitiikan kuin kotimaan melskeiden keskellä.

Samanlaista ison kuvan kirkastusta tarjoaa myös Leikolan romaanijärkälä *Uuden maailman katu*, joka käy läpi maailmanhistorian vaihteita viime vuosikymmenillä suurmiesten perspektiivistä.

Leikola tekee humanin tulkinnan siitä, kuinka 1900-luvulla suurvaltojen johtajien päätökset ovat saattaneet syntyä. Samalla hän antaa lukijalle mainion historiakertauksen, kunhan muistaa, että kyse on romaanista – ei historiantutkimuksesta. *Uuden maailman kadulla* eivät jyrä armeijoiden pataljoonat ja divisioonat, vaan ihmiset, yksilöt.

Manu Marttinen

MARKUS LEIKOLA: UUDEN MAAILMAN KATU (WSOY)

Kynnyksen ylittänyt

Toimittaja ja yrittäjä Anna-Kaari Hakkaraiselta ilmestyi tänä syksynä kolmas romaani. Ennen ensimmäistä kirjaansa häneltä vei pitkään keksiä, miten halusta kirjoittaa fiktiota saa oikeasti syntymään tekstiä.

NINA ERHO, TEKSTI • LIISA TAKALA, KUVA

Aнна-Kaari Hakkarainen seurasi lapsena, kun hänen toimittaja-isänsä **Olli Hakkarainen** istui iltaisin keittiön pöydän ääressä kirjoittamassa kirjoja. Myös tytär halusi kirjailijaksi ja kirjoittikin luontevasti, kunnes:

”Samaan aikaan kun kirjailijaksi tuleminen oli itsestään selvää, kasvatin siihen hirveän kynnyksen. Ajattelin koko ajan, että mustahan piti tulla kirjailija, mutta ei nyt ihan vielä, ensin teen sitä ja tätä. Odotin jotain mystistä aikaa, jolloin voisin vain istua ja kirjoitella.”

Lopulta Hakkarainen totesi lähestyvänsä kolmeakymppiä, eikä elämä toimittajan töineen ollut ainakaan tyhjenemään päin. Fiktiota ei ollut kirjoitettuna. Samaan aikaan sisuksissa kasvoi ja kiehui kuin painekattila – järjetön tarve kirjoittaa.

LOPULTA KANNEN avasi Kriittinen korkeakoulu. Hakkarainen oli kuullut siitä tutuilta, ja moni kirjailija mainitsi sen haastatteluissa. Hän pakottautui kirjoittamaan pääsykokeisiin pätjän romaania. Samaa käsikirjoitusta hän työsti sisään päästyään, kunnes sai paremman idean, josta syntyi esikoisromaani *Verkko*.

Koulussa Hakkarainen tapasi muita samassa tilanteessa olevia, ja opettajien vastaanotoille oli pakko tuottaa puitavaksi lisää ja lisää tekstiä. Vähitellen kirjoittamisesta katosi mystiikkaa ja painetta. Ensimmäisenä kouluvuonna Hakkarainen loi systeemin,

jolla on viimeistelyvaihetta lukuun ottamatta kirjoittanut kaikki kolme romaaniaan.

”Päätin raivata joka ikisestä päivästä kirjoittamiseen edes hetken ajatellen, että se on parempi kuin että en kirjoita ollenkaan. Jos kirjoittaa joka päivä kolme riviä, se tekee paljon tekstiä vuodessa.”

HAKKARAISEN ENSIMMÄINEN käsikirjoitus oli omista kokemuksista kumpuava kehitystarina. Ei siinä ollut sinänsä vikaa, mutta vaaran ja arvaamattomuuden tunne puuttuivat. Kriittisessä Hakkarainen oppi, että parempaa tekstiä syntyy, kun aihetta ja fiilistä ei tuo suoraan itsestään, mukavuusalueeltaan.

”Päätin raivata joka ikisestä päivästä kirjoittamiseen edes hetken.

”Jos käytän purjehdusmetaforaa, ei kirjoiteta saarista, jotka näkyvät, vaan siitä, mikä on ulapan takana. Etsitään aavistusta, häiriötä, särinää ja sitä, jolle voi antaa muodon vain fiktion kautta.”

Nykyään Hakkarainen kirjoittaa joka iltana, kun perheen 6- ja 3-vuotiaat lapset on saatu nukkumaan. Tavoitteena on puoli sivua tekstiä, mihin kuluu joskus tunti, joskus vähemmän. Silti aika koneella on vain osa kirjoittamisesta.

”Kävelyilläni virittäydyn käsikirjoituksen taajuudelle ja annan miellelyhtymien ja kuvien seurata toisiaan. Jos tekstissä on

solmu, yritän olla ajattelematta sitä suoraan. Silti tiedän palatessani, mitä tekstile pitää tehdä.”

UUSIMMAN ROMANIN *Kristallipalatsin* päähenkilöitä on bloggaaja Dora, joka etsii täydellisen näköisiä hetkiä. Esineiden ja vaikutelmien pilkuntarkka kuvaus nojaa Hakkaraisen työhistoriaan *Muoto*-lehden päätoimittajana ja *Olivian* lifestylen toimituspäällikkönä.

Hakkaraisella fiktion kirjoittaminen vastasi pitkään editoivan toimittajan tyypilliseen toiveeseen: ehtisinpä kirjoittaa enemmän. Edelleen se on vaihtelua arkeen ja aikuisuuteen.

”Työssä on pysyttävä faktoissa, mutta fiktiassa on vapaus tutkia mieltään, heittäytyä seikkailuun ja tuntemattomaan ilman tosielämän riskejä. Väline eli kieli on sama, mutta fiktiassa saa olla ihanasti sen viettävänä.”

KRISTALLIPALATSIN LUKIJA kuvittelee Hakkaraisen kirjoittamaan korkeaan huoneeseen, yksi pioni vierellään. Oikeasti hän kirjoittaa pienessä alkovissa, ”lapsiperheräjähdyksessä”, jonne tungetaan kaikki ylimääräinen kama, jotta muu koti näyttäisi siistiltä.

Uuden tarinan siemen on melkein aina maisema, joka *Kristallipalatsissa* on Helsingin kasvitieteellinen puutarha. Vaikka kirjoitushetkestä on vuosien varrella tullut rutiini, uutta tarinaa käynnistellessä koneelle joutuu väentäytymään. Alkovin totaalinen esteetiikan puute kuitenkin motivoi avaamaan fiktion oven nopeasti ja astumaan sisään.

Kokeiltuaan myös kirjailijaresidenssiä ja

Enemmän kuin paikka. Anna-Kaari Hakkaraisen Kristallipalatsi-romaanissa tärkeä paikka on Helsingin kasvitieteellinen puutarha, jonka Palmusallissa tapahtuneita asioita minäkertoja muistelee. ”Kun kuvaan paikkoja, kuvaan myös henkilöiden sisäisyyttä”, Hakkarainen sanoo.

kirjailijaystävänsä työhuonetta Hakkarainen tietää, että arjen pienissä hetkissä kirjoittaminen sopii hänelle muillakin tavoilla.

”Kun kirjoitan tunnin, olen siinä koko keholla ja energiallani läsnä. Kun kirjoitan vähän kuin itseltäni salaa, kirjoittamiseen ei kerry niin suuria paineita.”

KRIITISESSÄ KORKEAKOULUSSA opiskelijat saivat luetuttaa tekstejään kustannustoimittajilla. Hakkarainen sai rohkaisevaa palautetta, mutta halusi lopulta lähettää käsikirjoituksensa kustantamoihin ”ihan klassisesti kirjekuoressa”. Sitten soitti **Hannu Harju** Tammelta ja sanoi, että lähetit meille käsikirjoituksen, tulisitko juttelemaan siitä.

Uutisesta ja samaan aikaan pienen vauvan äitiydestä sekopäinen Hakkarainen meni – ja solmi sopimuksen ensimmäisestä romaanistaan. ●

ANNA-KAARI HAKKARAINEN

● 37-vuotias perustajaosakas brändi- ja sisältötoimisto Gut Studiossa.

Perusti toimiston lokakuussa yhdessä entisten Olivia-kollegojensa Laura Mattilan ja Tia Nikkisen sekä Elle-lehden entisen AD:n Leena Oravainion kanssa.

● Työskennellyt muun muassa Muoto-lehden päätoimittajana, Olivia-lehden toimituspäällikkönä sekä Vapa Median luovana johtajana. Saanut Muotoilujournalismin Vaasapalkinnon 2006.

● Julkaissut romaanit Verkko (2011), Purkaus (2014) ja Kristallipalatsi (2016), kaikki Tammen kustantamina.

● Valmistunut taiteen maisteriksi Taideteollisen korkeakoulun (nykyinen Aalto-yliopisto) visuaalisen kulttuurin tutkimuksen koulutusohjelmasta.

● Harrastaa merellä liikkumista, luonnossa samoilua ja kuvataiteita.

YHDESSÄ

JARI HANSKA JA
TEEMU MUHONEN

● Jari Hanskan ja Teemu Muhosen Eläketurma-kirja käsittelee suomalaista eläkejärjestelmää. Kirja ilmestyi lokakuussa. Sen tekemistä rahoitti Koneen Säätiö.

● Hanska on vapaa toimittaja, joka on ollut käsikirjoittamassa ja näyttelemässä Eduskunta-trilogiassa. Hän on työskennellyt myös viestintätoimisto Pohjoisrannassa ja Voimalehden päätoimittajana ja toimittajana. Koulutukseltaan Hanska on valtiotieteiden maisteri Helsingin yliopistosta.

● Muhonen on Taloussanomien toimittaja. Hän on työskennellyt aiemmin muun muassa Voiman toimitussihteerinä ja tutkivana toimittajana. Koulutukseltaan Muhonen on yhteiskuntatieteiden kandidaatti Tampereen yliopistosta.

Eläkesaarnaajat

Kun Teemu Muhonen ja Jari Hanska kirjoittivat tietokirjan, Muhonen toimi ohjaajana ja Hanska tykitti tietopyyntöjä. Molempien käsitys tutusta aiheesta mullistui.

MARJA HONKONEN, TEKSTI • MEERI UTTI, KUVA

Kaksi toimittajaa, yksi kirja. Kun **Jari Hanska** aloitti *Eläketurma*-kirjan tekemisen **Teemu Muhosen** kanssa, hän päätti kirjoittaa, kuten työparinsa kirjoittaisi.

”Vaikeinta oli toisen ihmisen ajattelu- ja kirjoitustavan omaksuminen niin, että syntyy yhtenäinen kokonaisuus”, Hanska sanoo.

Kaikki alkoi taittokaljojen hausta. Hanska, Muhonen ja muu *Voiman* silloinen toimitus olivat saaneet lehden painoon. Lähikaupassa Hanska kutsui eläkejärjestelmästä pitkiä lehtijuttuja kirjoittaneen Muhosen mukaan tekemään kirjaa, jota häneltä oli toivottu.

Kirja on kummallekin ensimmäinen, ja oppirahoja on makseltu. Tekijät saivat Koneen Säätiöltä apurahan vuoden 2014 lopussa suunnitelmalla, joka oli varsin erilainen kuin lopputulos.

Tai oikeastaan suunnitelmaa ei edes ollut.

”Jos kirjoittaa niin laajasta aiheesta kuin eläkejärjestelmä, pitäisi miettiä etukäteen, mitä haluaa sanoa. Meillä se oli aluksi hukassa”, Muhonen kertoo.

Eläketurman piti käsitellä eläkerahastoja, mutta sitten Muhoselle ja Hanskalle tuli vastaan luku 28. Liki niin monella miljardilla eläkkeitä maksettiin vuonna 2014 – julkisista

varoista, vaikka moni mieltää eläkkeiden olevan oma, erillinen pot-tinsa.

Kirjoittajat huomasivat itsekkin joutuvansa muuttamaan näkemystään siitä, miten eläkkeet vaikuttavat julkiseen talouteen.

”Jari on nopeampi, minä jään vellomaan.”

Teemu Muhonen, toimittaja

KIRJAPROJEKTIA TYÖPARISTA veti Muhonen, joka on Hanskan mukaan häntä parempi editori ja terävä hahmottamaan suuria kokonaisuuksia.

”Tehtävä vaati valistuneen yksinvaltiaan vähän kuten teatteri vaatii ohjaajan”, Hanska vertaa.

Pari kertaa kävi niin, että Muhonen laittoi koko kirjan rakenteen uusiksi ja unohti kertoa siitä Hanskalle. Siihen tämä suhtautui kärsivällisesti.

”Jos näkemyseroja oli, ei Jari ainkaan sanonut mitään. Se toisaalta olisi Jarin tyylistä”, Muhonen sanoo.

Hänen mielestään Hanska on mainettaan lempeämpi ja tulee hyvin toimeen päättäjien kanssa.

Työparista Hanska tosin on se, joka ensimmäisenä tarttuu puheli-meen tai tekee tietopyynnön.

”Hän on nopeampi, minä jään vellomaan”, Muhonen kertoo.

Viranomaiset suhtautuivat tekijöiden pyyntöihin pääosin suopeasti. Keskeiset luvut he saivat viipymättä.

Jopa valtiovarainministeriö, jonka kanssa Hanska väänsi samaan aikaan toisesta asiasta oikeusasiamiestä myöten, antoi tietoja mukisematta.

”Jarín maineen vuoksi ihmiset saattavat kuvitella, että taistelimme tuulimyllyjä vastaan sananvapauden ritareina. Emme me niin tehneet. Kaikilla on ollut meihin tosi hyvä suhtautuminen”, Muhonen kertoo.

SE, MIKÄ ALKOI kaljoilta, myös kruunattiin niillä. Viime elokuun loppurutistuksen jälkeen Hanska ja Muhonen joivat tuopin pari Janoissa Lohessa Helsingin Töölössä. Nyt he kiertävät puhumassa eläkejärjestelmästä muun muassa eduskuntaryhmillä.

Pääosin *Eläketurma* ei ole poliittinen kirja, mutta joitain uudistuksia se ehdottaa. Näiden ehdotusten matkasaarnaajina Hanska ja Muhonen haluavat toimia.

”Jos on käyttänyt puolitoista vuotta jonkun homman perkaamiseen, on journalistinakin velvollisuus kertoa, mitä sille voisi tehdä”, Hanska sanoo. ●

Stoppar inte pressarna. "Mycket hände under den tid som jag gjorde intervjuerna och samlade in material, men man måste vara beredd på att det sker nya saker efter att boken kommit ut", konstaterar Mårten Westö.

Som en straff efter slutsignalen

JOHAN SVENLIN, TEXT • KARL VILHJÁLMSÖN, FOTO

Vi uppdaterar, brukar det stå när webbmedier rapporterar om nyhets-händelser som fortfarande pågår. Det är en lyx som en författare inte kan unna sig.

När man skriver en biografi om en aktiv fotbollsfamilj får man räkna med att det händer saker efter att boken gått i tryck. Så var det också för **Mårten Westö**, aktuell med *Eremenko – berättelsen om en fotbollsfamilj*. Han träffade alla fem familjemedlemmarna (pappa **Alexei Eremenko**, mamma **Nelia**, äldsta sonen **Alexei jr.**, mellansonen **Roman** och yngste sonen **Sergei**) vid upprepade tillfällen och i olika situationer.

"Jag kunde ha hållit på i två år till med att samla information och intervju, men någonstans måste man dra en gräns. Jag tycker om den direkta responsen i journalis-

tiken, men jag har också svårt för att allt ska hända så snabbt. Därför har jag valt att vara en mångsysslare som varvar journalistiken med översättningsjobb och författarskap."

Westö ägnade sig i två års tid åt att komma familjen Eremenko in på livet och i oktober 2016 kom boken ut på svenska. Ungefär samtidigt blev Roman Eremenko, Finlands bästa fotbollsspelare, avstängd med en luddig hänvisning till ett färskt dopingprov.

Westö följde med visst intresse spekulationerna som florerade under flera veckors tid i medierna, men han insåg att hans eget verk var avslutat.

"Jag skrev en passus i förordet

på den finska upplagan, som kom från tryckeriet häromdagen, om att Roman blivit avstängd i väntan på närmare besked."

I arbetet med biografien fick han användning för sina olika yrkeskunskaper, som research, intervju-teknik och berättarkonst. Det svåra var att begränsa sig.

"Boken tog mer tid än jag räknat med och blev nästan dubbelt så tjock som jag hade tänkt från början. En orsak var också att familjen Eremenko så generöst delade med sig av gamla bilder från familjealbumet. Deras bilder var mycket värdefulla för helheten i boken."

FAMILJEN EREKENKO har ofta figuretrat i nyhetsrubrikerna sedan pappa

Alexei och mamma Nelia valde att flytta till Finland i början av 1990-talet. Oftast har det handlat om positiva nyheter, men ibland har efternamnet även förekommit i negativa sammanhang. Som när äldsta sonen Alexei jr åkte fast för rattfylleri 2005 eller när han varit lite väl frispråkig i kvällspressen.

Westös stora intresse för fotboll och det faktum att hans egna två söner spelat gjorde att han lockades av att höra en annan sida av hur det är i en familj där toppidrott genomsyrar det dagliga livet.

"Jag ville följa med familjens händelser under ett års tid, från november 2014 till november 2015. Naturligtvis behandlas också andra tidsperioder, inte minst Alexeis och Nelias intressanta erfarenheter från sina år som elitidrottare i Sovjet."

Westö intervjuade även andra personer som haft med familjen att göra. Det gav honom en mångsidig bild och en del utlåtanden hade kunnat bli heta rubriker för en sportjournalist. Westös arbetsmetod gick ut på att bygga upp ett långsiktigt förtroende hos familjen och han föredrog ett nyanserat sätt att beskriva i stället för att leta efter skandaler.

"Finkänslighet hör till min personlighet och jag tycker att det är viktigt att göra alla intervjuer-

soner rättvisa. Samtidigt har alla människor mindre positiva drag som också bör framgå i berättelsen."

Ett intressant avsnitt handlar om söner Eremenkos förhållande till Ryssland och hur de tagit illa vid sig av debatten i Finland om förhållandet till Ryssland.

"Familjen Eremenko har en stark integritet, men jag tror att mitt arbetssätt bidrog till att de vågade berätta mer öppet om hur de ser på saker."

I november meddelade FIFA att Roman Eremenkos dopingprov visat spår av kokain och att han stängs av från all tävlingsverksamhet i två år. En personlig tragedi som en författare skulle kunna göra till en läsvärd bok.

"Visst skulle det vara intressant om någon gjorde en uppföljning, men det måste gå en tid så att alla parter hinner få distans till händelserna. Jag har inget intresse av att skriva en uppföljare."

NÄR DET GÄLLER fotbollsbiografier är det svårt att komma runt **David Lagercrantz** storsäljare *Jag är Zlatan Ibrahimovic*. Den kom ut 2011 och lever sedan dess sitt eget liv, parallellt med Zlatans unika karriär.

"Jag tyckte också mycket om den boken, inte minst för att Lagercrantz hängivenhet lyste igenom.

Jag kunde ha hållit på i två år till, men någonstans måste man dra en gräns.

Mårten Westö, journalist, författare och översättare

Han flyttade in tre månader med Zlatan i Milano. Det var aldrig aktuellt för mig hos familjen Eremenko."

En del inspiration när det gäller det litterära greppet och stilvariationerna hittade Westö också i Lagercrantz arbete med världsstjärnan Zlatan. Bland annat Lagercrantz avslöjande om att Zlatans berättarröst är skapad av författaren i visst samarbete med intervjupersonen.

"För mig var Nelias och Alexeis monologer de roligaste partierna att skriva. Där fick jag använda mina erfarenheter från att skriva noveller. Jag varierar överlag stilarna och genrerna i boken för att göra den mer spännande."

Westö hade också ett annat starkt motiv att ta sig an Eremenkoprojektet. Han är inspirerad av skribenterna **Erik Niva** och **Simon Kuper** som sätter fotbollen i ett samhällsrelaterat eller antropologiskt perspektiv.

"Det är irriterande att det ännu finns så starka motsättningar mellan sport och kultur. Idrotten är en viktig del av kulturen, men i samhällsdebatten ställs ofta operahuset mot ishaller som att de inte skulle kunna samexistera."

Tiderna har visserligen blivit bättre på den punkten och litteraturkritiker är inte längre tvungna att smyga med sina fotbollsböjleser för att slippa föraktfulla kommentarer från kollegorna på parnassen.

"Också sportjournalistiken har blivit mycket bättre under de senaste decennierna. Dels finns det toppidrottare, som **Eva Wahlström**, som själva är skickliga skribenter och dels har nivån på proffsskribenter blivit högre", tycker Westö.

Själv har han alltid rört sig mellan sport och kultur och nästa biografi kan mycket väl komma att handla om någon intressant person från musik- eller teatervärlden. Just nu är han sysselsatt med att översätta **Miika Nousiainen** roman *Juurihoito* som får titeln *Roten till det goda* när den kommer ut på svenska under vårvintern 2017. ●

FAVORITER

● Mårten Westös personliga favoriter i genren fotbollslitteratur:

● Nick Hornby: *Fever Pitch. A fan's life* (1992)

● Simon Kuper: *Football Against The Enemy* (1994)

● David Lagercrantz: *Jag är Zlatan Ibrahimovic* (2011)

● Eduardo Galeano: *Fotbollens himmel och helvete* (övers. Jens Nordenhök, 1998)

● Erik Niva: *Den nya världsfotbollen* (2009)

● Ronni Ancona & Alistair McGowan: *A Matter of Life and Death or How to Wean a Man off Football* (2009)

● Martin Bengtsson: *I skuggan av San Siro* (2007)

● Malena Johansson-Mats Lerneby: *Disamore. Makten, maffian och fotbollen* (2010)

Då ordsbogen vissnar

DAN LOLAX dan.lolax@auimedia.fi SKRIBENTEN ÄR SAMHÄLLSJOURNALIST PÅ ÅBO UNDERRÄTTELSE. SKRIVER NYHETSLOGGEN.

På Helsingfors bokmässan i oktober pratade jag med journalisten **Henriette Clayhills** om skillnaden mellan att skriva journalistik och fiktion. Clayhills debuterade i år som författare med boken *Den blinda fläcken*.

Hon sa ungefär så här: journalistik är ofta resultatet av att välja bort. Nyanserna tenderar att försvinna då utrymmet är begränsat. Det fiktiva greppet, däremot, tillåter gråskalor och friheter på ett annat sätt än journalistiken. Författaren kan behandla samma tema som journalisten men behöver inte ta hänsyn till romanfigurer så som journalisten måste beakta de i högsta grad verkliga människor hen skriver om.

Jag frågade Clayhills om hon efter sin romandebut skulle låta det fiktiva skrivandet influera det journalistiska arbetet. Hon trodde att hon kanske skulle känna sig frestad att låta det ske, men i slutändan är det två olika verksamheter. Journalistiken gör trots allt andra anspråk på sanningen än fiktionen.

CLAYHILLS HAR rätt. Det icke-fiktiva skapar, genom att kallas för journalistik eller fakta, andra förväntningar på läsaren än vad romanen gör och det värsta en journalist kan beskyllas för är att ha författat en händelse.

Men journalister gör trots det klokt i att låta sig influeras av det skönlitterära och jag tror att sådana influenser har alla chanser att berika istället för att underminera journalistiken.

”Sällan är jag så besviken på mig själv som då jag efteråt inser hur slentrianmässigt jag skrivit en text.

Det slår mig, att då vi diskuterar nyheter i dag så tenderar vi att fokusera på medel, uppgift och ekonomi. Det vill säga: hur använder vi oss av den teknologi som står till förfogande för att leva upp till det krav om relevans som journalistiken är underkastad? Och hur gör vi det på ett lönsamt sätt?

Mera sällan diskuterar vi den journalistiska stilen. Det här är märkligt eftersom det finns en korrelation mellan slagkraftig journalistik och välformulerad journalistik. Det omsorgsfullt skrivna borde vara något som kännetecknar varje journalist, oavsett av för hur många hen skriver.

Har stilen nedprioriterats

och gett rum för de ovan nämnda frågorna? Inget ont om dem, men om vi diskuterar journalistik så ska vi göra det fullt ut och inkludera alla aspekter. Texten kan inte subtraheras bort. Utan den har vi ingen journalistik.

DEN VÄLFORMULERADE nyhetstexten är resultatet av många olika faktorer. Ett bra språkstöd är en. De finlandssvenska nyhetsredaktionerna gör klokt i att värna och utveckla det stöd som nu finns.

Tid kan vara en annan faktor. Förstå mig rätt: en bra text är inte resultatet av obegränsat med tid. Ibland kan för mycket tid vara förödande. Men om en journalist inte har möjlighet att göra texten rättvisa så tenderar det att synas i läsvänligheten.

Men journalisten själv är förstås den mest avgörande faktorn. Sällan är jag så besviken på mig själv som då jag efteråt inser hur slentrianmässigt jag skrivit en text. Det kan handla om onödiga upprepningar, klischeer och en användning av citat som tyder på att jag själv inte kopplat grepp om nyheten utan låtit någon annan föra den.

Det här är tecken på att den egna ordsbogen vissnar och behöver näring. Den näringen finns bland annat i skönlitteraturen. Den kan ibland på ett omedvetet plan inspirera journalisten att hitta nya vägar genom en rätt alldaglig nyhet.

REPORTAGE I NY FORM

En snabb genomgång av årets finlandssvenska bokkatalog visar ett det finns en genre som lyser med sin frånvaro: den traditionella reportageboken.

Anna Friman, litterär chef på Schildts & Söderströms, säger att det känns som om det finns en rörelse bort från den traditionella reportageboken.

”Vi ser fler sammanhållna böcker som använder journalistiska metoder. Det är kanske formen som är under förändring.”

Tapani Ritamäki, förläggare på Förlaget, säger att utbudet av en viss genre i Svenskfinland kan vara starkt kopplad till personer.

”Om två till tre personer slutar skriva reportage syns det genast i utgivningen. Vi tar gärna emot manus och på våren ger vi till exempel ut en reportagebok av **Anders Mård**.”

Schildts & Söderströms ger på våren ut **Minna Knus-Galåns** bok om Panamaläckan.

”Den beskriver också de journalistiska metoderna, något jag tror att är allt viktigare i en tid när många inte kan skilja riktiga nyheter från påhittade”, säger Friman.

Lina Laurent

BOK GAV MERSMAK

Eva Frantz, redaktör på Svenska Yle, debuterade i år med deckaren *Sommarön*. En ny bok, *Blå villan*, i samma genre, ges ut hösten 2017.

Frantz romanskrivande fick sin start i författaren **Monika Fagerholms** manusgrupp.

”Jag behövde en kurs med återkommande deadlines för att komma vidare.”

Halva *Sommarön* blev klar under kursen som hon deltog i vid sidan av arbetet och resten när hon var ledig med stipendium under en månads tid.

”Boken gav mig en chans att få skriva kreativt. Jag fick också bättre självförtroende som skribent.”

Vilken nytta har du haft av romanskrivandet i ditt jobb som journalist?

”Jag har fått en möjlighet att skriva en annan typs journalistiska texter. Jag skrev till exempel en essä för Yle, något jag knappast skulle ha gjort utan boken.”

Lina Laurent

etiikka

Totuus löytyy fiktiosta

VENLA HIIDENSALO, TEKSTI, • ANNA-KAISA JORMANANIEN, KUVITUS

”Kirjallisuuden tavoitteena on kertoa fiktion kautta jotakin, mikä on niin todellista, ettei sitä voi millään muulla keinoin kertoa”, kirjoittaa Venla Hiidensalo.

Kun esikoisteokseni *Mediahuora* julkaistiin viitisen vuotta sitten, sain jatkuvasti vastata kysymykseen, että kertooko se minusta itsestäni ja onko se totta. Vastasin, että tietenkin.

Kirjailija on nimittäin ammattivaikettaja. Hänen tärkein rikoskumppaninsa on kustannustoimittaja. Yhdessä he pyrkivät luomaan mahdollisimman uskottavan ja aukottoman tarinan, oman versionsa siitä, miten asiat olisivat voineet tapahtua. Kirjailija saattaa käyttää päiväkausia pienen pienen yksityiskohtien selvittämiseen. Lukijat puolestaan rakastavat klafivirheiden bongailua romaaneista, vaikka niillä ei itse tarinan kannalta olisikaan merkitystä. Jos 1800-luvulle sijoittuvassa romaanissa kuvailaan hetekan nitinää, se kieltämättä rikkoo realismisuuden illuusion, jota kirjailija yrittää kaikin keinoin vaalia.

KUN ROMAANI sitten julkaistaan, kirjailija yleensä jännittää lähipi-

rinsä reaktiota. Vaikka kirjailija ei suoraan omasta elämästään kirjoitaisikaan, hän kirjoittaa aina oman kokemuksensa ja tunne-energiansa läpi. Mistä muusta kirjailija voisi lopulta ammentaa kuin omasta elämästään? Se ei silti tarkoita, että romaania saisi lukea kirjailijan elämää vasten.

”Kirjailija on ammattivaikettaja. Hänen tärkein rikoskumppaninsa on kustannustoimittaja.

Kirjallisuuden vastaanotossa fakta ja fiktio menevät usein pahasti sekaisin. Jos kirjailija kirjoittaa vaikkapa avioerosta tai päihdeongelmasta, ei mediaa kiinnosta itse kirja vaan se, kertooko se kirjailijan omasta elämästä. Toisinaan arvovaltaiset kriitikotkin hairahtuvat etsimään romaaneista yhtymäkohtia kirjailijan elämään.

Jos kirjailija on valmis avautumaan lehdistösuhteistaan tai henkilökohtaisista ongelmistaan, hänestä tehdään mielellään juttu, joka tarjoaa lukijoille samaistumispintaa. On hämärän peitossa, lisääkö tällainen henkilöitynyt jul-

kisuus kirjamyynä, mikä on tietysti se perimmäinen syy, miksi kirjailija suostuu julkisuudessa patsastelemaan. Joskus lukijoiden samaistuminen teokseen on lähes patologista. Moni kirjailija on saanut kuulla lukijalta varastaneensa tämän elämän.

TOISAALTA JULKISUUDESSA keskustellaan toistuvasti siitä, onko kirjailijalla oikeus kirjoittaa todella elävistä tai eläneistä henkilöistä. Vuonna 2012 *Helsingin Sanomat* uutisoi **Riikka Ala-Harjan** *Maihinousu*-romaanin ”järkyttäneen lähipiiriä”, joka väitti jutussa kirjailijan kirjoittaneen perheen sairaustapauksesta.

Yksi viime vuosien esimerkkitapauksista on myös vuonna 2014 ilmestynyt **Mika Terhon** *Niittyvilla – Pattaya all night long*-romaanin, jossa kirjailija kuvasi kehitysvammaisten hoitolan asukkaita näiden oikeilla etunimillä. Terho oli itse ollut hoitajana kehitysvammaisten hoitolassa ja Forssan kaupunki katsoi hänen rikkoneen virkasalaisuuttaan. Kustantaja veti romaanin myynnistä ja juttu oli syyteharkinnassa kahden vuoden ajan.

Kirjailijaliitto puolusti kirjailijan vapautta vedoten muun muassa siihen, että romaania on tulkittava nimenomaan fiktiivisenä teoksena. Fiktiivisyys tarkoittaa sitä, että kau-

nokirjallinen teos ei tavoittele journalismin tai historiankirjoutuksen tavoin olemassa olevan maailman kuvaamista, vaan se luo omaehtoisen mahdollisen maailmansa. Suomessa on perustuslaissa turvattu taiteen vapaus. Myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on pitänyt taiteilijoiden toimintaa tärkeänä yhteiskunnallisen keskustelun lähteenä ja siksi sananvapauden ydinalueeseen kuuluvana.

Kirjailijaliitto huomautti, että oikeiden nimien tai todellisten esikuvien käytöllä on kirjallisuudessa pitkät perinteet. Esimerkiksi **Väinö Linnan** *Tuntematon sotilas* pohjautuu Linnan omiin sotakokemuksiin. Terhon romaanissa esiintyvät henkilöt eivät olleet yleisesti tunnistettavissa vaan mahdollisen yhdenmukaisuuden todellisuuden kanssa voivat havaita ainoastaan ne, jotka muutenkin tietävät, ketkä kyseisessä kehitysvammaisten asuntolassa asuvat. Lopulta Mika Terhoa vastaan ei nostettu syytettä.

KIRJAILIJA ON totuuden etsijä. Kirjallisuuden perimmäisenä tavoitteena on kertoa fiktion kautta jotakin, mikä on niin todellista ettei sitä voi millään muulla keinoin kertoa. Siksi kirjailijalla on oltava ehdoton kirjoittamisen vapaus. ●

KIRJOITTAJA ON HELSINKILÄINEN KIRJAILIJA.

anna hyvän kiertää

Omaksi ja lainaksi. Sanna Kangasniemi hankkii luettavansa enimmäkseen kirjakaupoista. Kirjastostakin hän lainaa, mutta unohtaa helposti palauttaa ajoissa. Arvostelukappaleen hän pyytää, jos kirja on aiheena kolumnissa. Kuva on kirjakauppa Arkadiasta Helsingistä.

SANNA KANGASNIEMI, 39

- Toimittaja Helsingin Sanomien kulttuuritoimituksessa. Vastuualueena teatteri.
- Helsingin Sanomissa vakituisesti vuodesta 2007.
- Ennen Hesaria ollut töissä muun muassa Aamulehdessä, Ilkassa, Mediutisissa ja Annassa.
- Valmistunut filosofian maisteriksi Tampereen yliopistosta. Pääaineena yleinen kirjallisuustiede.

● TÄLLÄ PALSTALLA JOURNALISTI PYYTÄÄ ILMIAANTAMAAN LOISTAVIA ALAN TUOTOKSIA. VIESTIÄ VIE SEURAAVAKSI ETEENPÄIN SE, JONKA TYÖ ESITELLÄÄN PALSTALLA.

LIISA KUITTISEN VALINTA

Lapin Kansan Sodankylän alue-toimittaja **Liisa Kuittinen** valitsi esiteltäväksi **Sanna Kangasniemen** kirjallisuuskolumnit *Nyt.fi*:ssä.

”Kangasniemi löytää kirjallisuuteen raikkaita uusia kulumia ja kirjoittaa hauskaasti ja oma-kohtaisesti. Kolumnit ovat tyyllisesti aika kepeitä, mutta sisällöllisesti niissä on aina jokin juju.

Veikkaan Kangasniemeä suurin piirtein ikätoverikseni, sillä monet hänen kokemuksistaan osuvat samalle kohtaa omaa aikajanaani. Meillä on hyvin samankaltainen kirjallisuusmaku. Saatan hänen kirjoitustaan lukiessa haukkoa henkeä, että just noin! Juuri noin minäkin ajattelen.

Luotan Kangasniemen suosituksiin. Lisäksi hän on **Knausgård**-fani, ihan kuten minäkin.”

Valitut teokset

NINA ERHO, TEKSTI • RIITTA SUPPERI, KUVA

”En ole koskaan harrastanut oikeastaan muuta kuin lukemista, joten on mukavaa, että siitä on hyötyä. Lapsenahan sitä aina komennettiin ulos silmiään pilaamasta. Etupäässä luen romaaneja. Tiedän aika tarkkaan, mistä pidän ja mikä ei ole minun juttuni. Elämä on lyhyt, joten kaikkea ei voi yrittää lukea”, sanoo *Helsingin Sanomien* toimittaja ja *Nyt.fi*:n kirjakolumnisti **Sanna Kangasniemi**.

”Lukeminen ja kirjallisuus ovat tärkeitä, mutta en osaa ottaa niitä haudankavasti. Kirjoista kannattaa kiistellä, mutta tosikkomaisuudelle olen allerginen. Se varmaan näkyy kolumneistani.

Kolumnien ääni on minun, mutta ei se tietenkään ole yksi yhteen minä. Varmaan se ääni on sellainen vähän hölmö ja naiivi, reflektoi itseään ja on pelkäävinään, että jää kiinni tyhmydestä. Itsetärkeä se ei halua olla, eikä kyyninen, ennemmin innoissaan. Sanomalehden kolumnit ovat totta, mutta tietty draamallinen vapaus lajiin mielestäni kuuluu.

Kirjakolumnini ovat jo monta vuotta olleet netissä. Se antaa vapautta mittaamatta tarakoittaa myös sitä, että missään ei ole tyhjää koloa, jos kolumnia ei kirjoita. Siksi se jää helposti tekemättä, kun muuta työtä on paljon. Kolumnistilla on ainainen aihepula. Se on tietenkin illuusiota: eiväthän aiheet mistään ilmaannu, ne pitää itse keksimällä keksiä.

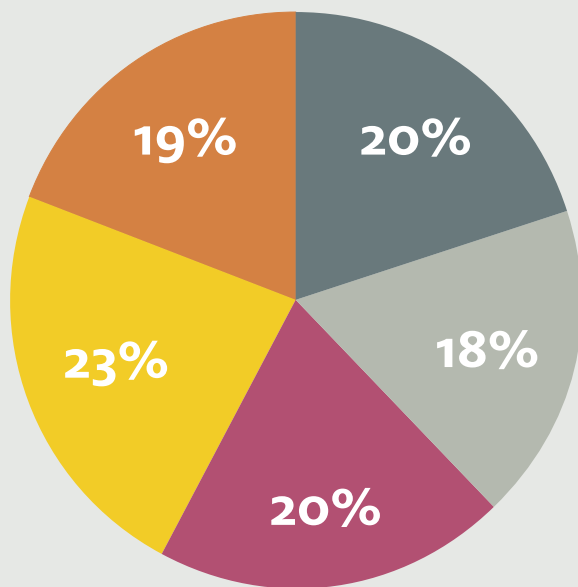
Sitten kun on hyvä aihe, kolumnin tekemisessä on iloa. Siinähan saa ihan itse päättää kaikesta. Vitsailenkin usein työkaverien kanssa, että toimittajana olisi kivaa, jos ei tarvitsisi puhua vieraille ihmisille eikä kirjoittaa juttuja. Oikeasti tykkään työstäni paljon, eikä mikään ole niin mahtavaa kuin tekstin valmiiksi saaminen. Harmi vain, että tunne on lyhyt. Sitten pitää taas tehdä uusia juttuja.

Palautetta en kirjakolumneista hirveästi saa, mutta silloin tällöin jotain. Lukija kertoo tuntaneensa jonkin jutun tai samastuneensa. On ilahduttavaa, jos onnistuu sanoilla saamaan kiinni ja välittämään jotakin, joka on muillekin tuttua.”

Minkä kirjan toivoisit kollegasi lukevan tänä jouluna?

! Ota kantaa: journalisti.fi

- Pääoman
- Iijoki-sarjan
- Fifty Shades of Grey
- Hitlerin, Putinin tai Trumpin elämäkerran
- Harry Potterin tai Tarun sormusten herrasta

Joulun kirjavinkit kollegoille

Journalistin Barometrissa kysyttiin, että minkä kirjan toivoisit kollegasi lukevan tänä jouluna.

Journalistin toimituksen antamat vaihtoehdot olivat: **Karl Marxin** *Pääoma*, **Kalle Päätalon** *Iijoki-sarja*, **E. L. Jamesin** *Fifty Shades of Grey*, **Adolf Hitlerin**, **Vladimir Putinin** tai **Donald Trumpin** elämäkerta tai **J. K. Rowlingin** *Harry Potter*-kirja tai **J. R. R. Tolkienin** *Taru sormusten herrasta*.

Kyselyn tulosten mukaan yksi teema nousi muiden edelle: valtionpäämiesten elämäkerrat, sillä eniten kannatusta sai Hitlerin, Putinin tai Trumpin elämäkerran lukeminen.

Tätä mieltä oli noin 23 prosenttia vastaajista.

Putinista ja Trumpista ilmestyi tänä vuonna uudet elämäkertateokset. Hitler-opusten sarja sai jatkoa viime vuonna.

Eroottinen menestystriileri *Fifty Shades of Grey*, taloustieteen klassikko *Pääoma*, suomalaista työtä ja elämää perusteellisen kuvaava 26-osainen *Iijoki*-sarja sekä fantasiateokset *Harry Potter* ja *Taru sormusten herrasta* saivat 18–20 prosentin kannatuksen.

Barometriin tuli maanantaihin 12. joulukuuta mennessä noin 300 vastausta.

Manu Marttinen

VASTAA BAROMETRIIN: JOURNALISTI.FI

VESA HEIKKINEN vesa.pekka.heikkinen@luukku.com
KIRJOITTAJA ON SUOMEN KIELEN DOSENTTI JA TIETOKIRJAILIJA.

Kohua kirjoista

Journalistit kirjoittavat ja puhuvat toisinaan kirjoista. Mutta millaisista ja miten? Onko kirja hyvä uutinen?

Suomen tietokirjailijat ry:n julkaiseman selvityksen mukaan tietokirjoista ei enää kirjoiteta arvioita entiseen tahtiin ja tietokirjat kelpaavat lähinnä kolumnisteille. Kärjistäen: niistä napataan mielipidekirjoituksiin hyviä aiheita. (**Maaria Linko**: *Tietokirjallisuuden näkyvyys selailukulttuurissa*.)

Samaan aikaan on nähtävissä, että niin tietokirjallisuus kuin kaunokirjallisuus henkilöityvät. Journalistisissa teksteissä käsitellään useammin julkisuudesta tuttuja kirjantekijöitä ja heidän mielipiteitään kuin teoksia. Julkkiskirjailijat kelpaavat kaikkien alojen asiantuntijoiksi, mutta tuntemattomammat kirjailijat tuotoksiin jäävät vaille mainittavaa huomiota.

Tuntemattomankin kirjailijan tosin on mahdollista yrittää saada näkyvyyttä laatimalla kirjoja erityisen raflaavista aiheista. Sellaisia ovat vaikkapa inesti, huoraaminen ja lapsen kuolema.

Yhtään ei haittaa, jos kirja sisältää paljastuksia. ”Paljastus” ja ”paljastaa” ovat oivia otsikkosanoja.

Muutamat journalistit näyttävät kirjoittavan mielellään myös ”kohukirjoista”. Tässä otteita kuluvan vuoden otsikoista: **Auerin** kohukirja ei lunasta lupauksia, **Urho Kekkosen** viimeisten vuosien tragiikka käydään läpi kohukirjassa, **Päivä Räsänen** kohukirjastaan, **Martina Aitolehti Esko Eerikäisen** kohukirjasta.

Kirjailijaa nostavat esiin myös erilaiset kilpailut. Mutta kuka muistaa enää, mikä kirja voitti Finlandia-palkinnon? Kirjailijan muistaa moni. Tai no, ei. Ehkä kuitenkin muistetaan se tehokkaasti uutisoitu ja yhteiskunnallisesti merkittävä seikka, että kirjailija on elänyt vaimonsa rahoilla – ja siksi palkintorahatkin saa vaimo.

uusiin tehtäviin

KUKA?

Nuoren Voiman vt. päätoimittajina aloittivat joulukuun alussa filosofian maisterit **Ann-Mari Huhtanen**, 32 ja **Noora Mattila**, 29. He työskentelevät **Maaria Ylikankaan** sijaisina vuoden 2017 loppuun. Huhtanen ja Mattila ovat aiemmin olleet toimittajina muun muassa *Helsingin Sanomissa*. He hoitavat tehtävää freetöidensä rinnalla.

Kolmekymppisten voimalla

Miksi halusitte Nuoren Voiman päätoimittajiksi?

Mattila: Ajattelimme, että *Nuori Voima* on perinteikäs, syvälinen ja tärkeä lehti, jonka tekeminen voisi olla opettavaista ja hauskaa.

Huhtanen: Puhtaasta haasteiden kaipuusta ja innostuksesta. Tuntui hyvältä ajatukselta päästä omien kirjoitustöiden ohessa ideoimaan ja suunnittelemaan laajempaa kokonaisuutta ja toteuttamaan omaa visioitaan.

Tuleeko lehdestä parempi, jos sillä on kaksi pääkokkia?

M: Tulee! Voimme keskustella ideoista ja viedä niitä uudelle tasolle. Kahden ihmisen kokemus ja vahvuudet ovat aina enemmän kuin yhden, ja voimme oppia toisiltamme.

H: Työparityöskentelyn hyödyistä journalismissa ei puhuta tai niitä ei tunnusteta tarpeeksi. Lehden sisältöpäätökset teemme yhdessä, juttujen ohjeistamisen ja editoinnin jaamme puoliksi.

Oletteko työskennelleet aiemmin yhdessä?

M: Muutama vuosi sitten jaoimme työhuoneen ja

kommentoimme yhä usein toistemme juttuideoita, tekstejä ja muuta työhön liittyvää.

H: Olemme puhuneet työstä sen verran paljon – välillä ehkä liikaakin – että tiedämme jakavamme yhtenäisen näkemyksen siitä, mitä on hyvä journalismi.

”Säilytämme lehden viisaan ja kaunokirjallisen sielun.”

Miten toimitte, jos teille tulee erimielisyyksiä?

M: Heitämme toisiamme esineillä ja sitten teemme kompromissin.

H: Olemme molemmat aika analyttisiä ja herkkiä lukemaan ihmisiä, joten en usko, että erimielisyyksiä tulee ongelmaksi asti. Se auttaa, että tuntee toisen taustat, koettelemukset ja niistä mahdollisesti johtuvat käyttäytymismallit.

Nuoren Voiman painos on 1000. Miten aiotte kasvattaa lehden lukijamäärää?

M: Teemme entistä parempaa lehteä, markkinoinnime

sitä paremmin ja hankimme lisää irtonumeromyyntipisteitä.

H: Parannamme lehden näkyvyyttä esimerkiksi uusilla verkkosivuilla, podcasteilla ja julkaisuklubeilla. Kaikki lähtee kuitenkin siitä, että onnistumme vakiinnuttamaan lehdelle osaavan, innostuneen ja sitoutuneen avustajakunnan, jonka kanssa teemme entistä kovatoisempaa sisältöä. Haluamme tehdä yhdessä avustajien kanssa *Nuoresta Voimasta* tapauksen.

Ketkä haluatte lehden lukijoiksi?

M: Nyt lukijakunnassa on paljon akateemista porukkaa, mutta haluamme tuoda lehteä myös laajemman yleisön tietoisuuteen. Suomalaiset lukevat paljon, ja kirjallisuus ja kirjailijat kiehtovat ihmisiä. Ei siis ole syytä, miksei *Nuori Voima* voisi kiinnostaa kaikkia.

H: Popularisoinnista sinänsä ei ole kyse. Säilytämme lehden viisaan ja kaunokirjallisen sielun, mutta asiantuntijateksteissäkään vaikeaselkoisuus ei ole itseisarvo.

Janne Salomaa

SATTUU TAPAHTUU

Ohi meni

Halusimme **Timon** kanssa Teksasiin. Oli vuosi 2005 ja Yhdysvaltain presidenttinä **George W. Bush**, ehdotin *Avun* päätoimittajalle, että

lähtisimme tarkastelemaan maailman mahdollisimman miehen henkistä maisemaa.

Matti kuittasi lähtömme rutiininomaisesti.

”Tehkää hyvät jutut ja tulkaa jossain vaiheessa takaisin.” Nykyiseen verrattuna sekä maailman että lehtitalojen asiat olivat silloin hyvällä tolalla.

Teksasissa hakeuduimme konservatiivisen Amerikan pyhiin paikkoihin: kirkkoon, rodeoon ja asekauppoihin. Ampumaradalla San Antonion laitamilla halusimme ampua myös itse. Kävi ilmi, ettei aseita saanut vuokrata ilman Yhdysvaltain passia.

Itse ampuminen sen sijaan kävi päinsä, jos saisimme jonkun paikallisen lainaamaan meille pyssyään. Pian paikalle saapuikin eläkepäiviään viettänyt armeijan veteraani, joka suostui esiliinaksemme.

Totuuden hetki koitti. Armeija-ajoltani muistin olevani kehnokko ampuja mutten sentään näin huono: ammuin kuin pullopersesika. Isäntämme oli ihmeissään. Olin vielä mennyt kertomaan hänelle, että Suomessa kaikki nuoret miehet kävivät armeijan. Hänen täytyi miettiä, mitä tämän-tasoisella armeijalla tositilanteessa tekisi. Timo onneksi ampui asiallisesti ja paikkasi maamme mainetta.

Esiliinamme pakotti meidät ottamaan paperiset maalitaulut muistoksi mukaamme. Hävetti. Niistä sitä paitsi koitui meille harmia vielä saman päivän iltana, kun sheriffi pysäytti meidät pikkutiellä. Kyse oli sammu-neesta vilkusta, mutta lainvartija huomasi taulut takapenkillä ja rupesi tuimaksi. ”Do you have a gun in the vehicle?” ”No no”, me vakuutimme nöyrinä. Saimme tilanteen jotenkin selvitettyä. Pääsimme kotiin. Sen jälkeen en ole tarttunut aseeseen.

Juha Itkonen

KIRJOITAJA ON HELSINKILÄINEN KIRJAILIJA JA TOIMITTAJA.

KERRO MITÄ SINULLE ON SATTUNUT TYÖTÄ TEHDESSÄ. OTA YHTEYTTÄ TOIMITUKSEEN.

Matkalla töihin. Antti Arnkil käy kirjailijoiden kanssa tekstejä läpi usein kahviloissa. "Parasta on, kun pääsee lukemaan ihan ensimmäisiä versioita. Silloin ollaan luomistyön mysteerin äärellä. Kaikki on vielä auki, mutta näkee jo uuden jutun."

Näkyvä tekstikätilö

MARJA HONKONEN, TEKSTI • LAURA OJA, KUVA

Kustannustoimittaja Antti Arnkil on myös esseisti ja aktiivinen some-keskustelija. Rooleilla on ristiriitansa.

Puolet ajasta näkymättömänä kustannustoimittajana, puolet näkyvänä esseistinä ja Twitter-vaikuttajana.

Antti Arnkil ei aivan mahdu kustannusalan taustapuurtajan muotiin.

"Enää ei ole institutionaalista koodia, että jos on valinnut kustannustoimittajan työn, tekee vain sitä 50 vuotta ja jää sitten kultakellon kanssa eläkkeelle. Mutta onko sitä

koskaan ollutkaan", hän kysyy.

Arnkil ei janoa kirjailijoilta kiitoksia esipuheissa, mutta huomauttaa, että myös hänen niitä vieroksumut ystävänsä ja esikuvansa, edesmennyt kustannustoimittaja **Silja Hiidenheimo** oli näkyvä hahmo.

"Hän opetti, väitteli baareissa, kirjoitti silloin tällöin esseitä ja hilui myös jonkin verran somessa."

ARNKIL SIIRTYI REILU vuosi sitten Otavalta Siltalalle saadakseen aikaa omalle kirjoitustyölleen. Alkuvuoden hän kirjoitti esseekirjaa *Raittilan linja*. Toisen puolivuotisen Arnkil toimitti.

"Olen tyytyväinen ratkaisuuni.

Sellaista vapautta, josta haaveilin, ei kuitenkaan ole. Aika ei ikinä riitä."

Kahdessa roolissa toimimisesta Arnkil on kuullut myös soraääniä. Molemmat vievät paljon aikaa, eivätkä ole selvärajaisia.

KUSTANNUSTOIMITTAJILTA myös vaa­ditaan koko ajan enemmän. Kustantamot pyöri­vät yhä pienem­mällä määrällä ammattilaisia, nimikkeitä on paljon ja kaikkien pitäisi myydä.

Arnkil huomauttaa, että kirjamarkkinoiden kriisi on nimenomaan instituutioiden kriisi. Vali­koiman kasvaessa voittajia ovat

lukija ja ne, jotka haluavat tekstin­sä julki.

Arnkilin mielestä kustannustoi­mittajan tärkein taito on innostua ja pysyä silti kriittisenä. Huomionsa tekstistä on tehtävä oikeaan aikaan ja niin, että kirjoittaja kykenee otta­maan ne vastaan.

Kun Arnkilin omia tekstejä ruo­ditaan, hänen olonsa on paljas. Pöytälaatikkokirjailijuus olisi tur­vallisempaa, pelkkää lunastama­ton­ta lupausta – muttei vaihtoehto.

"On paljon hienompaa, kun teks­ti­stä tulee jaettu."

Julkkikseksi hän ei kaipaa.

"Jos pyrkisin julkisuuteen, en kirjoittaisi kirjallisuusseitää." ●

kolumni

Pakolaisista pontevasti

Pakolaisuus puhuttaa, myös kirjoissa. Hyväntekeväisyys syntynyt Ennen olin pakolainen (S&S, 2016) avaa ilmiötä humanilla otteella. Maahanmuuttajat somaleista karjalaismummoon kertovat teoksessa omin sanoin tarinansa suomalaistumisesta.

Inhimillisuus ja positiivisuus ovat arvokkaita näkökulmia. Silti välillä tuntuu, että pakolaisuutta ilmiönä lähestytään viestimissä varoen.

Osana tulevaa opettajanammattiani päädyin kesäksi seuraamaan maahanmuuttajien S2-koulutusta. Valtaosa ryhmistä keskittyi kielen alkeisiin. Opiskelijaskaala ulottui

HANNA RUSILA viestikulma@phnet.fi KIRJOITTAJA ON KIELTENOPETTAJAKSI OPISKELEVA FREELANCETOIMITTAJA JA -SUOMENTAJA.

”Kuka raportoi kotouttamisen haasteista, epäonnistumisista, kuilusta todellisuuden ja odotusten välissä?”

luku- ja kirjoitustaidottomista maistereihin.

Vaikka liikun maailmalla tiuhaan ja määritän itseni jonkinlaiseksi kulttuurivälittäjäksi, silmäni avautuivat. Pakolaisarjen kokemuksen läheltä oli ravistelevaa.

Luku- ja kirjoitustaidottomuutta on vaikea hahmottaa, ennen kuin sen näkee itse. Kun kynä ja sakset ovat liki vieraita esineitä, kellon

idea tuntematon ja tietokoneelle kirjautuminen hepreaa kymmenennellään kerralla, moni tulija putoaa tahdist. Tarvittaisiin valtavasti aikaa, rahaa ja ammattitaitoa saada nämä ihmiset oppimaan.

Todistuksissa moni näyttää huomattavasti pätevämmältä. Tulijat ikään kuin sullotaan osaksi koneistoa nimeltä Suomi, tehdään heistä paperilla opiskelu- tai työmarkki-

nakelpoisia.

Traumaterapiakeskus ry:n mukaan jopa 86 prosenttia pakolaisista kärsii traumaoireista. Ahdistus, kulttuurikiistat ja sukupuolijännitteet kuplivat koulussakin pinnan alla.

Vaikka ne äityisivät harvoin konflikteiksi, oppiminen kärsii. Opettajat ovat vaarassa väsyä joutuessaan tauoillakin setvimään pulmia ja auttamaan hammaslääkäriasioista Kela-korvauksiin, ilman yhteistä kieltä.

Kuka raportoi tutkivasti kotouttamisen haasteista, epäonnistumisista, kuilusta todellisuuden ja odotusten välissä? Tekisi repparin opettajien arjesta? Selvittäisi, miten pakolaiset jaksavat henkisesti tai selviävät byrokratiasta, johon suomalainenkin helposti hukkuu? Avaisi silmänsä myös uhille?

Tällaisia kulumia toivoisi mediaan lisää. Ilmiöillä on aina monta puolta, ja journalistien rooli on kertoa niistä kaikista – vaikeistakin.

Toimitussihteerimme siirtyessä muihin tehtäviin

haemme Aarteeseen TOIMITUSSIHTEERIÄ

Olet toimittaja, joka kirjoittaa perusteellisen aikakauslehtijutun ja napakan nettiuutisen. Sinulla on työkokemusta toimitussihteerinä tai tuottajana.

Et vierasta somea, sovelluksia etkä uuden opiskelua.

Olet riipeä, huolellinen ja joustava ja ymmärrät, että pienessä toimituksessa pääset ottamaan laajaa vastuuta. Olet kiinnostunut Aarteen aihepiireistä.

Tarjoamme sinulle Viestilehdet Oy:n hyvät henkilöstöedut ja työtilat Helsingin ydinkeskustassa.

Lähetä hakemuksesi, CV sekä 2–3 juttunäytettä viimeistään ke 21.12.2016 osoitteeseen www.viestilehdet.fi/rekry kautta. Mainitse palkkatoiveesi.

Toivomme, että voit aloittaa työt viikolla 8/2017. Työsuhde on vakituinen ja kokoaikainen.

Lisätietoja: päätoimittaja Mari Ikonen, mari.ikonen@aarrelehti.fi, p. 040 745 2886. Puhelintiedustelut mieluiten ma 12.12. klo 16–18 tai pe 16.12. klo 9–11.

Vuonna 2008 perustettu Aarre on tilattava aikakauslehti metsänomistajille ja kaikille metsäasioista kiinnostuneille. Sen lukijamäärä on 121 000 (KMT S2015/K2016) ja levikki 20 301 kpl (LT 2015). Aarre ilmestyy 11 kertaa vuodessa. www.aarrelehti.fi

Haemme KESÄTOIMITTAJIA Talouselämään ja Kauppalehteen

Tervetuloa kesätöihin Suomen johtavaan talousmediaan.

Meillä on tarjolla näköalapaikkoja toimittajille, toimitussihteerille sekä kuvatoimittajalle. Pääset osaksi monimediatoimitusta, joka tuottaa uutisia mobiiliin, verkkoon ja printtiin. Haku päättyy 16.12.

Lue lisää: rekry.almamedia.fi

Kauppalehti

Talouselämä

#almamedia
#almaspirit

ALMA TALENT

Elämäniloinen toimittaja

Toimittaja **Katri Ikävalko** kuoli ampumavälikohtauksessa saamiinsa vammoihin Imatralla 3. joulukuuta. Hän oli syntynyt 9. kesäkuuta 1980 Imatralla.

Karmea kohtalon johdatus vei Katrin keskuudestamme aivan liian aikaisin. Elämäniloinen ja aurinkoinen ihminen tempaistiin pois kesken Itä-Suomen Sanomalehtimiesyhdistyksen hauskan pikkujouluillan.

Kieli- ja käännöstieteiden maisteriksi Turun yliopistosta valmistunut sisareni ehti olla *Etelä-Saimaan* ja *Uutisvuoksen* palveluksessa yli kymmenen vuotta. Hän toimi toimittajana eri osastoilla sekä iltatuottajana esimiestehtävässä. Katri oli toimittajana monipuolinen ja tinnimätön ammattilainen. Katri ilahdutti lehtiämme upeilla valokuvillaan ja taitavalla visuaalisella suunnittelullaan.

Katri toimi myös ammatti-

yhdistyksessä. Hän kuului ISSY:n hallitukseen ja oli valmis asettumaan puheenjohtajaehdokkaaksi. Viimeisellä busireissullaan hän suunnitteli yhdistyksellemme uutta toimintaa.

Häntä jäivät suremaan kollegoiden lisäksi puoliso, kolme lasta ja laaja joukko sukulaisia ja ystäviä.

Viisivuotias **Lauri** sanoi, että äiti tykkää tähdistä ja luistelusta. Kenties hän liukuu tähtien seassa keveänä kuin tuuli.

Kaisa Juntunen

KIRJOITTAJA ON KATRI IKÄVALKON SISO JA KOLLEGA ETELÄ-SAIMAASTA.

Rempseä daami

Uutisvuoksen ja *Etelä-Saimaan* toimittaja **Anne Vihavainen** sai surmansa ampumavälikohtauksessa Imatralla 3. joulukuuta. Hän oli syntynyt Imatralla 19. maaliskuuta 1964.

Anne oli journalistina pitkälti itseoppinut. Hän opiskeli Jamilahden kansanopistossa ja Työväen akatemiassa, työskenteli Lappeenrannassa paikallisradioissa ja vuodesta 1997 alkaen Imatralla paikallislehti *Uutisvuoksessa*.

Hänestä kehittyi persoonallinen ja suosittu kolumnisti sekä taitava kulttuuri- ja ruokatoimittaja. Toimitusten yhdistyttyä vuonna 2012 Annesta tuli myös *Etelä-Saimaan* toimittaja.

Työkaverina Anne oli mahdava: suorapuheinen, luotettava, sydämellinen ja hauska. Annelta löytyi neuvot ja niksit kaikkeen, oli kyse ihmissuhde-

kiemuroista tai oikean viinin valinnasta. Hän oli tyylikäs ja samalla rempseä daami, jonka seurassa viihtyivät kaikki. Hän oli myös ISSY:n hallituksen pitkäaikainen jäsen.

Anne palasi vuorotteluvaapaalta töihin vain muutamaa viikkoa ennen kuolemaansa, täynnä virtaa, ideoita ja elämäniloa. Työpöydälle jäi pitkä lista seuraavan viikon jutuista.

Työkavereiden lisäksi häntä kaipaavat puoliso, kaksi lasta ja suuri joukko muita läheisiä.

Anu Pakarinen

KIRJOITTAJA ON ANNE VIHAVAISEN PITKÄ-AIKAINEN TYÖKAVERI UUTISVUOKSESTA.

Mukava tähtitoimittaja

Toimittaja **Ilkka Malmberg** kuoli haimasyöpään 3. joulukuuta 2016 Helsingissä. Hän oli syntynyt 14. maaliskuuta 1954 Turussa.

Malmberg opiskeli Helsingin yliopistossa, kävi Sanoman toimittajakoulun ja työskenteli *Helsingin Sanomissa* vuodesta 1983. Hän oli toimittajana ja esimiehenä lehden eri osastoilla.

Pisimpään, yli kaksikymmentä vuotta hän oli *HS:n Kuukausiliitteen* toimittaja. Koko ajan hän kirjoitti myös runkolehteen ja teki useita kirjoja.

Tieto Ilkan sairastumisesta tuli meille *HS:n Kuukausiliitteen* toimitukseen elokuun lopulla. Jaksoimme pitää syyskuussa toivoa parantumisesta, mutta lokakuussa Ilkka kertoi, ettei toivoa enää ollut. Alkoi saattohoito, jonka aikana Ilkka teki tietenkin töitä, muun muassa viimeisteli keskeneräistä kirjaansa.

Ilkka oli meidän tähtitoimittajamme. Kunnioitetun asemansa hän oli hankkinut vuosikymmenten sitkeällä työllä.

Yhtään juttua ei syntynyt helpolla. Ilkka vaati paljon kaikilta, jotka osallistuivat hänen juttujensa syntyyn: esimiehiltä, käsit-

telijöiltä, graafikoilta ja kuvaajilta.

Kaikkein eniten hän kuitenkin vaati itseltään. Oli monta kertaa aivan hirveää katsella vierestä, kun hän räähkäsi jutun kimpussa itseään. Joskus teki mieli sanoa: hellitä, ole edes vähän armollisempi itsellesi, mutta Ilkka ei ollut.

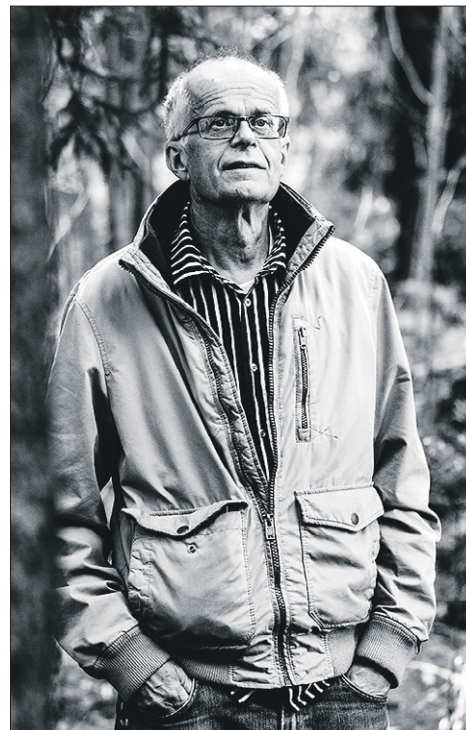
Monista muista tähtitoimittajista – puhumattakaan sellaisiksi itseään kuvittelevista – Ilkka poikkesi yhdessä suhteessa. Hän ei imenyt kaikkea happea meiltä muilta. Ilkan kanssa oli mukavaa tehdä töitä, vaikka oli vähäisemmät kyvyt kuin hänellä.

Ilkka sai urallaan lähes kaikki mahdolliset journalistipokaalit, muun muassa Valtion tiedonjulkistamispalkinnon, Bonnierin suuren journalistipalkinnon ja Suomen Kulttuurirahaston suurpalkinnon.

Mutta parhaan palkinnon työstään hän taisi sittenkin saada tänä syksynä. Kun Ilkka sairastui, hänen lähimmät työtoverinsa suojasivat ja auttoivat häntä viimeiseen hetkeen saakka.

Unto Härmäläinen

KIRJOITTAJA OLI ILKKA MALMBERGIN KOLLEGA 31 VUOTTA.

Arkistojen kätköissä. Toimittaja Helena Kujala kirjoittaa historiikkia Lahdenpohjan kauppala-
sta. Kirjaa varten hän on penkonut karjalaislehtien arkistoja muun muassa Tampereen yliopiston sanomalehtilukusalissa.

Apurahoja onkimassa

JANNE SALOMAA, TEKSTI, • ELIAS LAHTINEN, KUVA

Toimittaja Helena Kujala haki kirjan tekoon kuutta apurahaa. Kahdesti tärppäsi.

Vapaa toimittaja **Helena Kujala** on tehnyt tam-
mikuusta lähtien histo-
riikkia Lahdenpohjan
kauppala-
sta, joka oli tärkeimpiä
keskuksia luovutetussa Karja-
lassa. Ennen työhön ryhtymistä
hän haki kuutta apurahaa. Kah-
desti tärppäsi, journalistien
Jokes-säätiöstä sekä Sortavala-
säätiöstä.

”Apurahojen hakua voi verrata onkimiseen: joskus tärppää ja toisinaan taas ei”, Kujala sanoo.

Yhdestä säätiöstä Kujala kysyi syytä, miksi ei saanut apurahaa.

”Kunnon vastausta en saanut. Säätiön edustaja sanoi, että kyse voi olla siitä, millä tuulella apu-
rahan antajat sattuvat olemaan.”

Kujalan saamat apurahat ovat yhteensä 7000 euroa. Taloudelli-
sesti kirjaprojektin on mahdol-

listanut se, että toimittaja saa-
vutti kesällä 63 vuoden eläkeiän.

Lahdenpohjan historia kiin-
nostaa Kujalaa, koska hänen
äitinsä syntyi siellä. Moni muu-
kin haluaa tietää karjalaisista
juuristaan. Kun Kujala teki
vuonna 2014 juttua Karjalan ko-
tiseutulehdistä, hän löysi peräti
27 yhä ilmestyvää julkaisua.

Historiikin tekoa Kujalalle eh-
dotti yksi jutun haastateltavista,
Jaakkiman Sanomien päätoimit-
taja **Tea Itkonen**. Aluksi toi-
mittaja kieltäytyi vedoten ajan-
puutteeseen. Pian Kujalan työt
kuitenkin vähenivät, koska hän
ei allekirjoittanut lehtitalojen
kyseenalaisia freelancesopimuk-
sia, ja kirja-
projektin alkoi kiin-
nostaa.

TÄMÄN VUODEN AJAN Kujala on
penkonut vanhoja lehtiarkisto-
ja, kerännyt muita kirjallisia do-
kumentteja ja haastatellut van-
hoja lahdenpohjalaisia. Vaikka

osa arkistoa-
ineistoista on digi-
toitu, ei toimittaja ole säästynyt
paperipinojen kahlaukselta.

”Kun Mikkelin maakunta-ar-
kistossa pyysin saada kaikki Lah-
denpohjaa käsittelevät doku-
mentit, niitä löytyi kaksi metriä.
Kaikkea en tietenkään pystynyt
käymään läpi.”

Noin 400-sivuisen teoksen pi-
täisi olla painokunnossa kevääl-
lä. Kujalan mielestä projekti ei
ole juuri eronnut aikakausleh-
tityöstä.

”Molemmissa kyse on faktoi-
hin perustuvasta tarinankerron-
nasta. Tavallaan teen nytkin leh-
tijuttuja. Niistä vain muodostuu
isompi kokonaisuus.”

Parasta kirjan tekemisessä on
Kujalasta mahdollisuus jättää
lehtijuttua pysyvämpi jälki.

”Kirja nostetaan hyllyyn, ja se
löydetään kenties jonakin päivä-
nä uudelleen. Lehti joutuu usein
jo ilmestymispäivänä keräyslaa-
tikkoon.” ●

TÄÄLTÄ VOI HAKEA APURAHOJA

Kirjan tekoa varten voi hakea apu-
rahoja muun muassa seuraavilta sää-
tiöiltä, rahastoilta ja yhdistyksiltä:

- Journalistisen kulttuurin edistämis-
säätiö Jokes
- Suomen Kulttuurirahasto
- Koneen Säätiö
- Alfred Kordelinin säätiö
- Suomen tietokirjailijat
- Tiedonjulkistamisen neuvottelu-
kunta
- Kansan Sivistysrahasto
- WSOY:n Kirjallisuussäätiö
- Otavan Kirjasäätiö
- Wihurin rahasto
- Nuoren Voiman Säätiö (alle 40-vuo-
tialle)

Lisäksi apurahoja voi hakea esi-
merkiksi alueellista ja paikallista tai
ruotsinkielistä kulttuuria tukevista
rahastoista ja säätiöistä. Laajaan Auro-
ra-tietokantaan on kerätty noin 800
tieteen, taiteen ja kulttuurin rahoit-
tajaa: aurora-tietokanta.fi. Myös Suo-
men ylioppilaskuntien liitto ylläpitää
lähes 700 tahon rahoittajaluetteloa:
apurahat.syl.fi.

APURAHOJA MYÖS KIRJOITTAJAKURSSEILLE

Apurahaa voi hakea myös kirjoittaja-
koulutukseen osallistumiseen. Tarjol-
la on erityisesti luovan kirjoittamisen
kursseja, mutta koulutuksista voi saa-
da apua myös pitkän faktatekstin kir-
joittamiseen.

Lyhimmät kurssit kestävät viikonlo-
pun, pisimmät koulutukset pari vuot-
ta. Kirjoittajakoulutusta järjestävät
esimerkiksi:

- Kriittinen korkeakoulu (Helsinki)
- Nuoren Voiman Liitto (Helsinki)
- Kallion kirjoittajakoulu (Helsinki)
- Oriveden Opisto
- Päivölän opisto (Valkeakoski)
- Päättalo-instituutti (Taivalkoski)
- Journalistiliiton yhdistykset
- Suomen tietokirjailijat
- Useat työväenopistot ja yliopistot
(myös avoimena opetuksena)

Yksilöllistä kirjoittajavalmennusta
järjestävät esimerkiksi Hopeantakojat
ry sekä Skripta-kirjoittamispalvelut.

Rauhallista joulua ja hyvää uutta vuotta 2017

Journalistiliiton
toimisto

Journalistin
toimitus

Suomen Journalistiliitto

PUHELINVAIHE / TELEFONVÄXEL
(09) 6122 330

KÄYNTIOSOITE / BESÖKADRESS
Säästöpankinranta 2, 7.krs.
00530 Helsinki
Sparbankskajen 2, 7. vån.
00530 Helsingfors

POSTIOSOITE / POSTADRESS
Siltasaarenkatu 16, 00530 Helsinki
Broholmsgatan 16, 00530 Helsingfors
PL 252, 00531 Helsinki /
Box 252, 00531 Helsingfors

SÄHKÖPOSTIT / E-POST
info@journalistiliitto.fi
jasenasiat@journalistiliitto.fi
(jäsenasiat/medlemsärenden)
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
förnamn.efternamn@journalistiliitto.fi

VERKKOSIVUT / WEBBSIDOR
www.journalistiliitto.fi
www.journalistförbundet.fi

FINKA / A-KASSA
www.finka.fi
(09) 8689 400

*Suomen Journalistiliitto on
ammattijärjestö, jonka tehtävä on
valvoa journalistien ja journalismin
etuja. Jäsenkuntamme koostuu viestintä-
alan ammattilaisista, kuten toimittajista,
kuvaajista, graafikoista, kääntäjistä ja
kustannustoimittajista.*

Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton
ammattilehti
92. vuosikerta

SEURAAVAN LEHDEN
ILMESTYMISAIKATAULU

1/2017 aineisto 11.1
ilmestyy 20.1

ILMOITUSMYynti:
ilmoitukset.journalisti@
journalistiliitto.fi, 044 755 5002

Aineisto-ohjeet, väriprofiilin
ja hinnat löydät osoitteesta
www.journalisti.fi › ilmoittajille

**VARAA ILMOITUSTILASI
AJOISSA.
ILMOITUKSET
3,00 €/PMM**

Kojun henkisessä tilassa

Kimmo Ohtonen otti karhukirjansa kuvat itärajan metsissä. Urakan keskeltä löytyivät rauhan hetket, joita hän kaipailee Helsingin sykkeessä.

NINA ERHO, TEKSTI • VILLE MÄNNIKÖ, KUVA

Luonto on **Kimmo Ohtoselle** päivätyö ja harrastus. Jossain niiden välimaastossa syntyi omaelämäkerrallinen tietokirja *Karhu – voimaeläin*, joka sai marraskuussa lukija-Finlandian.

Karhukuvien päivystäminen oli työtä, koska Ohtonen otti ne julkaistavaksi ja teki kirjansa myös puheenvuoroksi koko metsäluonnon puolesta ja hyvän lapsuuden puolesta. Toisaalta hän löysi kuvauskojuissa hetket, joina kännykkä on pois, katse lepää maisemassa ja ajatus vaeltaa, missä haluaa. Niitä hän on kaivannut, kun hänen dokumenttisarjansa *Katoava Pohjola* on loppusyksystä elänyt eri medioissa, ja palautteeseen on pitänyt koko ajan reagoida.

”On klisee mennä metsään ja nähdä kaikki toisin, mutta nykyajan puristuksessa sitä tarvitaan. Monet kirjankin oivalluksista tulivat kojussa, koska siellä on tilaa hengittää.”

FYYSISESTI KUVAUSKOJUUN mahtuu pari tuolia tai patja. Seinässä on pitkulainen ikkuna, josta voi tarkkailla ympäristöä. Ikkunan alla on kankainen kuvausaukko, johon kamera kiristetään. Kerran Ohtonen torkahti istualleen ja ojensi jalkansa aukosta. Onneksi paikalle tullutta karhunpentua kiinnosti enemmän jalan alla ollut hernepusi kuin jalka.

Ohtonen kuvasi kirjaansa Suomussalmella ja Kuhmossa, missä kojut ovat yritystoimintaa. Kojuyö maksaa noin 150 euroa, minkä lisäksi pidempään viipyvä tarvitsee majoituksen eräkeskuksessa. Perinteistä kojuevasta ovat leivät, mutta Ohtonen on kokeillut myös hedelmiä, pähkinöitä ja pakastetun

sushin sulattamista kesäyössä.

”Kun varusteet on roudattu ja kojun henkinen tila alkaa, tuntuu kivalta istahtaa ja ottaa kuppi kahvia tai teetä.”

”Yksinolo metsässä on hiljaisuutta ja peilailua.

PETOJEN HOUKUTTELEMISEEN ruualla liittyy ristiriitoja, mutta pelkällä tuurilla suurta määrää kuvia olisi mahdoton saada. Ohtosen unelmia on oma, rauhallisten seutujen ympäröimä metsäpalsta ja paljon aikaa odotella, tuleeko sinne kuvattavaa.

Joillakin reissuilla mukana ovat olleet puoliso **Laura** ja kääpiömäyräkoira Alma. Alma ei ihme kyllä hauku petoja ja lakkasi haukkumasta korppejakin, kun rauhallisuudesta maksettiin hetken aikaa herkkuja.

”Yksinolo metsässä on hiljaisuutta ja peilailua, seurassa olemisen taas hienoa aikaa yhdessä.”

JOSKUS KOJUSSAKIN menee pitkään, ettei hyviä kuvia saa, mutta se pitää vain hyväksyä. Ohtosen mielestä parhaat kuvat kertovat eläimistä jotain merkittävää. Kaunein valo on kesäyön kajo, vaikka sen runollisuus onkin ihmisen keksintöä. Kun syyskesän ilta pimenee, Ohtonen laskee kameransa ja kuuntelee karhujen tuhinaa, puhinaa, istuskelua ja rapsuttelua.

”Silti varmin keino nauttia luonnosta vain harrastuksena on retki ilman kameraa.” ●

VAPPAALLA

KIMMO OHTONEN

● 35-vuotias toimittaja, kirjailija ja luontokuvaaja Yleisradion dokumenttitoimituksessa.

● Valmistunut Manchesterin yliopistosta taiteiden kandidiksi. Lisäksi opiskellut tarinankerrontaa ja dramaturgiaa Englannissa ja Suomessa.

● Asunut ja työskennellyt Englannissa seitsemän vuotta. Työskennellyt mm. BBC:ssä ja ITV:ssä.

● Harrastaa myös uintia, soutua ja lukemista sekä metsässä samoilua perheensä kanssa.

◀ **Lähikojulla.** Kaverin lintukojulle Askolaan Kimmo Ohtonen voi matkustaa Helsingistä kuvailemaan ja retkelle päiväselvään.

Joulun kunniaksi Journalistin toimittajat antavat tulevien romaaniensa aloituskappaleet ”lahjaksi” kaikille lukijoille.

Yhteentörmäys

Tuhansia öitä, auottuja voitä!

Pynnönen röhötti ison rattinsa takana alittaessaan Janakkalan Neste-aseman. Hän oli matkalla Rovaniemelle kyydissään 40 000 tölkiä jouluolutta.

”Tonneja takana, nautaa alla”, hän hykerteli vääntäessään Matti Eskon *Rekkamies*-kappa-
leen sanoituksia uuteen uskoon.

”Se on raakaa hommaa, kun rekkakuskit nai. Siinä keskikaistan aita kaatuu ja tanner tömisee”, hän hirnui itsekseen versioidessaan toista lempiteostaan *Tuntematonta sotilasta*.

Hän päästeli tupakan savut ikkunasta ja huuteli sumuiseen metsään. ”Rairai, siellä jäniksetkin nai rairai.”

Samassa hän näki katollaan olevan pikkuauton pellon reunalla. Hän jarrutti nopeasti, hyppäsi alas rekasta ja kyykistyi kurkistamaan rikkoutuneesta ikkunasta sisään.

”Vittu!” kuului autosta.

Pää alaspäin roikkuva nuori nainen katseli pistävästi Pynnöstä. Hänen poskeaan pitkin valui ohut verivana, jonka kulku törmäsi poskea lävistävään hakaneulaan.

Hippi perkele, Pynnönen päätteli ja kurotti varovasti tytön yli avatakseen tämän turvavyön.

”Tuhansia öitä, auottuja voitä”, Pynnönen hyräili turvavyötä avatessaan.

”Haista sinä karvanaama pitkä vittu”, nainen kivahti.

Pynnönen yritti rauhoitella naista, mutta turhaan.

Manu Marttinen

Miesparvi

”Täriseekö sinullakin kädet”, minä kysyn, kun miesparvi on viimein mennyt takapihalle ja noussut sieltä lentoon.

”Tärisee”, Raili sanoo, ja katsomme toisiamme niin kuin ei koskaan. Käännämme sitten katseemme, vedämme syvään henkeä ja yritämme, kumpikin tahollamme, saada tärinän vaimenemaan.

Miehiä on toivottu taloon vuosia. Raili on pannut kukkia tyynyn alle juhannuksena, ja me molemmat olemme vuorollamme kirmailleet alasti pitkin peltoja. Raili on käynyt metsästysseurassa ja Maanviljelijöissä, minä baarissa, tansseissa ja kerran jopa yksinäisten ihmisten tapaamistalkoissa. Miehiä ei ole tullut. On istuttu iltoja kahden, kudottu sukkia ja kuiskailtu toiveita. Poltettu kynttilää, poltettu molemmista päistä ja käyty sitten vaitonaisina nukkumaan. Muotoiltu tyyntäliinan kankaasta huulet ja annettu niille salaa suudelma.

Nina Erho

Erittäin julkinen

Hän oli alkanut jälleen seurata kaikkia uutislähetysiä. Se oli sietämätöntä.

Heti herättyään hän avasi television aamu-
lähetysten, toinen meni nauhalle. Matkalla

töihin verkkolehden otsikot, kotimaiset ja tärkeimmät ulkomaiset, niitä oli satoja. Sitten töissä tärkeimmät päivälehdet, maakunnalliset ja ne paikalliset, joiden vuoro oli ilmestyä. Hyvänä päivänä hän ehti lukea myös aikakauslehdet. Radion valtakunnallisiin ja maakunnallisiin uutislähetysiin oli pakko palata tallenteina, kahta kanavaa enempiä hän ei pystynyt kuuntelemaan yhtä aikaa.

Seitsemän lähetysten jälkeen rytmi tasaantui. Puoli yhdeksän oli jo rauhan satama. Hän täytti vesilasin, istui valkoiseen muovituoliin ja huokaisi pelkän ruudun valaisemassa huoneessa keuhkonsa rauhallisesti tyhjäksi.

Matalaääninen uutistenlukija sai hengityksen tasaantumaan. Juuri kun mielessä kävi, ettei tänä yönä olisi ehkä tarpeen seurata teksti-tv:tä, hän huomasi, että juontajan pupilli ei ollutkaan ihmismäisen pyöreä, vaan pelkkää viirua, kuin liskolla.

Hän meni suoraan kylmään suihkuun, riisui sitten jakkupuvun ja kaivoi patjan alle piilottamansa lääkkeet. Oli soitettava toimitukseen, että hän pitäisi huomisen vapaata.

Marja Honkonen

Yleisönosasto

Jari Peltonen

